

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘΜ. 30 — Φεβρουάριος 1844 — ΤΟΜ. Γ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (*).

Η ΕΠΙΣΗΜΟΤΕΡΑ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

Κυριεύσαντες οἱ Ῥωμαῖοι τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα, ὡς προσίρηται (Γ. σελ. 132), ἤρχισαν νὰ γνωρίζωσιν ἐπὶ μᾶλλον τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας τῶν κατὰ τὸ Νότιον τῆς Ἰταλίας Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν. Μετὰ τὸν πρῶτον δ' ἐμφύλιον πόλεμον καὶ τὴν κατάκτησιν πρὸ πάντων τῆς Σικελίας (Πρ. Χρ. 212) ἔνθα, εἰς τὰς Συρακούσας μάλιστα, ἦνθει οὐκ ὀλίγον ἡ ἑλληνικὴ Φιλολογία, ἡ Ῥώμη προώθησε μεγάλως κατὰ τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν. Ποιηταί, ῥήτορες καὶ γραμματικοὶ ἀπελθόντες ἐκ τῶν κυριευθειῶν τούτων χωρῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἐνέπνευσαν εἰς πολλοὺς τῶν κατοίκων αὐτῆς ἔρωτα πρὸς τὴν Φιλολογίαν. — Ἐκ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης ἡ Ῥωμαϊκὴ Φιλολογία ἔκαμε ταχείας καὶ ἀξιοσημάντους προόδους. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδόθησαν εἰς τὴν ποίησιν καὶ μάλιστα τὴν δραματικὴν, καὶ ἐσπούδαζον μετὰ πλειοτέρας ἀκριβείας τὰς ἀρχὰς τῆς γλώσσης τῶν Ἀκολούθως δ' ἐγνώρισαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν εἰς ὃ συνεσέφερε μάλιστα ἡ ἔλευσις τῶν τριῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων Καρνεάδου, Διογένου καὶ Κριτολάου (Πρ. Χρ. 155), ἤρχισαν δ' οἱ Ῥωμαῖοι προσέτι νὰ δίδωνται καὶ εἰς τὴν ῥητορικὴν, νὰ καταγίνωνται εἰς τὰς ἱστορικὰς ἐρεῦνας καὶ νὰ θεωροῦσιν ὡς ἀφελιμωτάτην εἰς τὴν κοινωνίαν τὴν νομικὴν.

(*) Ὁρ. Φιλολ. Τόμ. Γ. Σελ. 133.

Ἄλλ' ἡ λαμπροτέρα τῆς Ῥωμαϊκῆς φιλολογίας ἐποχὴ ἄρχεται ἐκ τῆς ἀλώσεως τῆς Κορίνθου καὶ Καρχηδόνος (Πρ. Χρ. 146) καὶ τελευτᾷ μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ πρώτου αὐτοκράτορος Αὐγούστου (ἀπ. Χρ. 14) ἐμπεριλαμβανούσα 159 ἐτῶν περίοδον. Ἡ πρόοδος τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας τοσοῦτον μεγάλη ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὥς τε δικαίως διήγειρε τὸν Θαυμαστὸν τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς, καὶ ἔδεσεν αὐτοὺς εἰς τὸν δεύτερον μετὰ τοὺς Ἑλληνας βαθμὸν. Αἰτίαι δὲ τῆς ἀξιοσημειώτου αὐτῶν προόδου ἦσαν ἡ γαλήνη καὶ ἡσυχία τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἡ μεγάλη αὐξήσις τῆς αὐτοκρατορίας, ἡ συνήθεια τοῦ ἀπομιμῆσθαι τὰ ἀρίστα τῶν Ἑλλήνων πρωτότυπα, καὶ αἱ γινόμεναι ὡς πρὸς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας μεταβολαὶ εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν πολίτευμα, δι' ὧν αὐταὶ ἀπελάμβανον μέγα σέβας καὶ ὑπεράσπισιν.— Οὕτω δὲ ἅπαντα τὰ γεννήματα τοῦ νοῦς αὐτῶν ἔαθασαν εἰς τὴν μερίστην τελειότητα, ἡ γλῶσσα ἐπλουτίσθη καὶ ἡ ποίησις ἔλαβε νέαν καὶ λαμπροτέραν μορφήν, μάλιστα ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου. Ἡ ῥητορικὴ τέχνη ἠνέχθη ἀμέσως εἰς τὸν ἕψιστον βαθμὸν. Ἡ ἱστορία ἔλαβε πλειοτέραν ἀξιοπρέπειαν. Ἡ φιλοσοφία καθ' ὅλας τὰς αἰρέσεις παρέλαβε τὴν Ἑλληνικὴν μέθοδον, καὶ μεγαλητέρα ἐδόθη εἰς αὐτὴν προσοχή. Τὰ μαθηματικά, μέχρι τοῦδε περιοριζόμενα μόνον εἰς τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Γεωμετρίας, ἔλαβον μεγαλητέραν ἔκτασιν καὶ τελειότητα. Ἐδόθη δὲ πλειοτέρα ἀκρίβεια, καὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Ἰατρικῆς καὶ νομικῆς. Ἡ πρόοδος δὲ αὕτη ἔγεινε ταχυτέρα καὶ κοινοτέρα, καθότι αἱ γνώσεις γενικῶς ἐπεκτείνοντο εἰς τὰς διαφόρους κλάσεις τῶν πολιτῶν, καὶ οἱ ἐπισημότεροι τῶν Ῥωμαίων, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες πρὸ πάντων, ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ δίδονται εἰς τὰς φιλολογικὰς ἐνασχολήσεις, ἢ τοῦλάχιστον ἐθεώρουν ὡς δόξαν των νὰ ὑπερασπίζωνται καὶ νὰ προάγωσιν αὐτάς.

Ἡ πρόοδος τῆς βελτιώσεως τῶν Ῥωμαίων ἐφαίνοτο

πρὸ πάντων εἰς τὸ σύστημα τῆς ἀνατροφῆς, ἧτις εἰς τὸ ἐξῆς δὲν περιωρίζετο πλέον εἰς τὰς σωματικὰς δυνάμεις καὶ τὴν τέχνην τοῦ πολέμου.— Ἀπασαὶ οὖν αἱ δυνάμεις τοῦ νοῦς ἀνεπτύσσοντο καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὡς παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν, οἵτινες καὶ εἰς τοῦτο ἦσαν, ὡς καὶ εἰς ἅπαντα τὰ ἄλλα, οἱ διδάσκαλοι αὐτῶν. Καθέτι ἅπασας τὰς πρώτας γνώσεις των οἱ Ῥωμαῖοι παρεδέχθησαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ αἱ τέχναι ἀπετέλουν τὴν πρώτην αὐτῶν σπουδὴν. Απομιμούμενοι δὲ καθ' ὅλα οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Ἑλληνας εἶχον καὶ οὗτοι τοὺς περὶ ῥητορικῆς, ποιήσεως καὶ μουσικῆς ἀγωνίας των, τὰς δημοσίους ἀπαγγελίας, τοὺς ἰδιαίτερούς ἀναγνώστους καὶ τὰ φιλολογικὰ των συμπόσια. Καὶ κατὰ τὰς ἐπιστήμας δὲ δὲν εἶχον ἰδιαιτέρους διδασκάλους, ἀλλ', ὡς καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν, διάφορα εἶδη γνώσεων ἠνόηοντο εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἄτομον. Ἀπασαὶ δ' αἱ πρέπουσαι γνώσεις εἰς ὅλους τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς ἀξιοτέρους πολίτας ἐκαλοῦτο καθ' ἕξοχὴν *artes liberales, studia humanitatis*.

Εἰς τὰς σπουδὰς δὲ ταύτας προσθετίον καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν καὶ ῥητοροδιδασκάλων δεδομένην παιδείαν, οἵτινες καὶ ἐπιτότῳ ἐκαλοῦντο *professores, literati & literatores*. Οὗτοι δ' ἐδίδασκον οὐ μόνον τὰ στοιχεῖα τῆς Λατινικῆς καὶ Ἑλληνικῆς διαλέκτου, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρχὰς ἀκόμη τῆς πολιτικῆς καὶ ῥητορικῆς, ἀναλύοντες καὶ ἐξηγῶντες τὰ ἀξιολογώτερα αὐτῶν συγγράμματα. Οἱ διδάσκαλοι δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἐτιμῶντο μεγάλως καὶ ἐλάμβανον μάλιστα τὰ ὑψηλότερα τῆς πόλεως ἀξιώματα. Ὁ πρῶτος ἐν Ῥώμῃ διδάξας Γραμματικὸς ἦτον ὁ στωϊκὸς Κράτης, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Λ. Πλότιος, ὅστις καὶ ἐδίδαξε πρῶτος τὴν ῥητορικὴν εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν.— Συνεστήθησαν δὲ πλεῖστα δημόσια σχολεῖα ἕνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν γραμματικῶν τούτων, οἵτινες καὶ τοσοῦτον ηἰξήθησαν τελευταῖον, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἠναγκάσθησαν ν' ἀφήσωσι τὴν Ῥώμην διασπαρέντες εἰς τὴν ἄνω—Ἰταλίαν. Μία δὲ τῶν ἐπισημοτέρων τούτων σχολῶν ἦτο καὶ ἡ ὑπὸ

τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ συστηθεῖσα ἀκολούθως, συνήθως Ῥωμαϊκή σχολή λεγόμενη καὶ περιχλειομένη εἰς μέγα τι κτίριον, καλούμενον Ἀθήναιον. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἑτέρα τις εἰς Καπιτώλιον. — Πολλάκις δὲ εἰς τὰς σχολὰς ταύτας καὶ εἰς τὰ γυμνάσια, πρὸ πάντων δὲ μάλιστα εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου κτισθέντα ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος οἱ συγγραφεῖς, καὶ μάλιστα οἱ ποιηταί, ἔσυνείθιζον ν' ἀπαγγέλλωσι τὰ συγγράμματά των ἐνώπιον αἰρετῶν κριτῶν.

Ὁ βουλούμενος νὰ εἶδῃ πλεῖον περὶ τῆς πνευματικῆς τῶν Ῥωμαίων ἀγωγῆς ὡς ἀναγνώσῃ τὴν Ἀρχαιολογίαν τοῦ Κεννέττου.

Συλλογαὶ βιβλίων εἰς Ῥώμην ἦσαν κάμπολλαι. Ἡ πρώτη δὲ ἰδιαίτερα βιβλιοθήκη λέγεται ὅτι ἦτον ἡ ὑπὸ τοῦ Π. Αἰμίλιου συστηθεῖσα Πρ. Χρ 167, ἀμέσως μετὰ τὸν Μακεδονικὸν πόλεμον, ἧτις ὁμοίως δὲν ἦτο τοσοῦτον μεγάλη. Μεγαλητέρα πρέπει νὰ ἦτον ἡ ἐκ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἀθηνῶν μετακομισθεῖσα ὑπὸ Σύλλα, καὶ ἐμπεριλαμβανούσα τὴν πλουσίαν συλλογὴν τοῦ Ἀπελλικῶνος. Ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν ἦτο τοσοῦτον μεγαλοπρεπῆς ὅσον ἡ περιφημὸς τοῦ Λουκούλλου βιβλιοθήκη, ληφθεῖσα εἰς τὸν Μιθριδατικὸν πόλεμον. Παρεκτός δὲ τούτων πολλοὶ ἐπίσημοι πολῖται εἶχον ἰδιαίτερας βιβλιοθήκας. Ἡ πρώτη δημοσία βιβλιοθήκη συνεστήθη ὑπὸ Ἀσινίου Πολλίου εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀβεντίνου ναὸν τῆς Ἐλευθερίας. Ἡ περιφημοτέρα δὲ αὐτῶν ἦτον ἡ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου συστηθεῖσα εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐτέρα δ' οὐχ ἦττον ἐπίσημος βιβλιοθήκη ἦτον ἡ ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ συστηθεῖσα Οὐλπιανὴ βιβλιοθήκη, ἧτις καὶ μετεφέρθη ἀκολούθως εἰς τὰ Λουτρά τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι δημόσιαι βιβλιοθήκαι, ὡς παρ. χάρι. εἰς Καπιτώλιον, εἰς τὸν ναὸν τῆς Εἰρήνης, καὶ εἰς κτίριόν τι συνεχόμενον μετὰ τοῦ Θεάτρου τοῦ Μαρκέλλου.

Παρεκτός τούτων καὶ ὁ Βάρων λέγεται ὅτι συνήθισεν ἀξιολογεῖν βιβλιοθήκην ἀείποτε ἀνοικτὴν πρὸς χρῆσιν τῶν παιδευμένων. Καὶ ὁ Κικέρων δὲ καὶ ὁ Ἀττικὸς εἶχον ἀξιολόγους βιβλιοθήκας. Ὁ ἐκ Πόντου Τυράντιος ληρθεὶς ἀρχαίως παρὰ τοῦ Λουκούλλου, καὶ φερ-

θεὶς εἰς Ῥώμην, εἶδιδασκε τὴν Ῥητορικὴν καὶ τὴν Γραμματικὴν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του, καὶ ἀπέκτησε βιβλιοθήκην ἐκ τριακονταχιλιάδων τόμων. — Γενικῶς δ' αἱ βιβλιοθήκαι κατεῖχον τὰ ἀξιολογώτερα μέρη εἰς τοὺς οἴκους τῶν Ῥωμαίων καὶ συνήθως τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῶν. Ἦσαν δὲ κεκοσμημέναι μετὰ ζωγραφιῶν, ἀγαλμάτων καὶ προτομῶν τῶν ἐπισημοτέρων συγγραφέων. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ γραμματικοὶ, καὶ Ἕλληνες δοῦλοι ἢ ἀπελευθέροι διωρίζοντο ὡς βιβλιοθηκῆριοι.

Εἰς τὰ διάφορα δὲ ταῦτα μέσα τῆς βελτιώσεως, προσηθέον καὶ τὰς περιηγήσεις. δι' ὧν οὐ μόνον οἱ σοφοί, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ἄνδρες ἐπέκτεινον καὶ ἐτελειοποιοῦν τὰς γνώσεις αὐτῶν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δ' ἐπορεύοντο εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν καθέδραν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, καθὼς προσέτι εἰς τὴν Λακεδαίμονα, τὴν Ῥόδον, τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὴν Μιτυλήνην, καὶ ἄλλους τόπους. Ὁ Κικέρων, ὁ Σαλλούστος, ὁ Βιτρούβιος, ὁ Βιργίλιος, ὁ Προπέρτιος καὶ ἄλλοι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐξῆλθον τῆς πατρίδος αὐτῶν.

ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

Ἐκ τοῦ τέλους τῆς πρώτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος ἤρχισε νὰ ἐκπίπτῃ ἐπαισθητῶς ἡ Ῥωμαϊκὴ Φιλολογία ἐκ τοῦ ὕψους τῆς δόξης καὶ τῆς τελειότητός της. Ἡ πτώσις δ' αὐτῆς ἐνεκα πολλῶν αἰτιῶν ἔγινε ταχύτερα παρὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀκμὴν της. Αἰ κυριώτεραι δὲ τούτων ἦσαν τῆς ἐλευθερίας ἡ στέρσις καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ ὁ θρίαμβος, ἡ μικρὰ προστασία ἢ πολλοὶ τῶν μετὰ τὸν Αὐγούστον Αὐτοκρατόρων παρεῖχον εἰς τὴν Φιλολογίαν, ἡ μεγάλη ἐπαύξεισις τῆς πολυτελείας, καὶ ἡ ἐπομένη ταύτῃ γενικὴ διαφθορὰ τῶν ἠθῶν. Αἱ εἰς τὴν ἠδικήν καὶ πολιτικὴν τῆς Ῥώμης κατάστασιν μεταβολαὶ ἐνεούριον τὰ εὐγενέστερα ἐλατήρια ἅτινα εἶχον κινήσει τοὺς πολῖτας, Ἡ αἴσθησις καὶ γεῦσις τοῦ καλοῦ βαθμηδὸν διεφθέροντο. Ἐξοιδαινόντα καλὰ ἐπέφερον μόνον τὸν θραυμασμὸν, καὶ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν διεδέχθησαν αἱ λεπτομέρειαι τῆς σοφιστικῆς Τελευταῖον δὲ αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν

βαρβάρων, αἱ συχναὶ ἐσωτερικαὶ στάσεις, ἡ ἀντίθεσις τοῦ χριστιανισμοῦ μετὰ τῆς ἐθνικῆς δεισιδαιμονίας, ἡ μετὰ-θεσις τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ θρόνου εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἡ διαίρεσις τῆς Αὐτοκρατορίας, ἐπέφερον τελευταῖον τὴν ὀλοτελή πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Φιλολογίας, ἣν τοσαῦται ἄλλαι αἰτίαι ὁμοῦ προητοίμασαν.

Ἡ πτώσις λοιπὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς Φιλολογίας δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἐκ τῆς βασιλείας τοῦ Αὐγούστου (Ἀπ. Χρ. 14) καὶ ἡ ἱστορία αὐτῆς τελευταῖα μίχρι τῆς καταστροφῆς τῆς δυτικῆς αὐτοκρατορίας (Ἀπ. Χρ. 476) Ἄπας δ' ὁ μεταξὺ χρόνος κοινῶς διαιρεῖται εἰς δύο ἐποχάς, θεωρουμένης ὡς διάστημα τῆς διαχωρίσεως αὐτῶν τῆς βασιλείας τῶν Ἀντωνίνων (Ἀπ. Χρ. 138). Ἄτεροι δὲ διαιροῦσι τὸν χρόνον τοῦτον εἰς τρεῖς ἐποχάς, ἧτοι ἅ ἐκ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Ἀντωνίνου (Ἀπ. Χρ. 14—138) β', ἐκ τοῦ Ἀντωνίνου μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου (Ἀπ. Χρ. 138—313), γ'. Ἐκ τοῦ Κωνσταντίνου μέχρι τῆς πτώσεως τῆς αὐτοκρατορίας (Ἀπ. Χρ. 313—476).

Ἐκ τῶν μετὰ τὸν Αὐγούστου αὐτοκρατόρων τινεὶ ὑπερασπίσθησαν οὐ μικρὸν τὰ γράμματα. Ἐπὶ τοῦ Ἀδριανοῦ μάλιστα ἡ αὐτοκρατορία ἔχαιρε μεγάλην εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἐτιμῶντο πολὺ. Καὶ οἱ Ἀντωνιοὶ δ' ὑπερασπίσθησαν μεγάλως τὴν Φιλολογίαν καὶ τὰς τέχνας. Μετὰ τὸν θάνατον ὁμως τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου Ἀντωνίνου (Ἀπ. Χρ. 180), ἡ παιδεία δὲν ἐλάμβανεν οὐδεμίαν προστασίαν ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων. Ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης μάλιστα μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἄλλο δὲν φαίνεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας εἰμὴ συχναὶ συμφροσίαι, στάσεις, μαιφρονίαι καὶ ἐπιδρομαί. Ὁ Μ. Κωνσταντίνος ἦτο μέγας ὑπερασπιστῆς, κατὰ τὴν μωστυρίαν τοῦ Ἡρόδοτου, τῶν γραμμάτων. Ἰουλιανὸς δὲ ὁ παραδύτης (βασίλ. 361 ἄπ. Χρ.) ἠγωνίσθη νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν πνευματικὴν ἐπιβροὴν τῶν ἐθνικῶν, ἀπαγορεύων ἀπολύτως τοὺς χριστιανοὺς νὰ διδάσκωσιν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα τῆς γραμματικῆς καὶ ἱστορικῆς, ἀλλ ἤλπισε μάταιως νὰ ἐμποδίσῃ τὴν προόδον τῆς Χριστιανῆς βιβλιοθήκης. Τῆς-χρονὸς δὲ καὶ σχολεῖα εἰς διάφορα τῆς αὐτοκρατορίας μέρη κατὰ τὴν παρακμὴν τῶν γραμμάτων. Εἰς ταῦτα δὲ διὰ δαπάνης τοῦ δημοσίου ἐδιδάσκοντο αἱ ἀρχαὶ τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἱστορικῆς καὶ τῆς νομικῆς. Τοιαῦται δὲ σχολαὶ ὑπῆρχον εἰς τὸ Βυζάντιον, τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὴν Βηρυττὸν καὶ τὰ Μεδιόλαρα, καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Γαλατίας, ὡς

εἰς Αὐγουστόδουρον, Βορδιγάλλην καὶ Μασσαλίαν. Τὰ σχολεῖα ταῦτα ὁμως λέγεται ὅτι συνεισέφερον εἰς τὴν διαφθορὰν τῆς γενέσεως τοῦ καλοῦ, καθότι οἱ διδάσκαλοι κατεγίνοντο μᾶλλον νὰ ὑποκτώσι δάξαν ἐκ τῆς ματαιῆς ἐπιδείξεως παρά νὰ κινῶσι τοὺς μαθητὰς τῶν νὰ προοδεύωσιν εἰς τὰς ἀληθεῖς γνώσεις.

Μεταξὺ δὲ τῶν αἰτίων αὐτίνες συνέτεινον εἰς τὴν παρακμὴν τῶν γραμμάτων, καὶ μάλιστα εἰς τὴν στέρησιν τῆς γενέσεως τοῦ καλοῦ, ἀντιφρόν τινεὶ καὶ τὴν συνθήθειαν τῶν συγγραφέων τοῦ ν' ἀπαγγέλλωσι δημοσίᾳ τὰ συγγράμματά των. Ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐπιτυχίας φυσικῶ τῷ λόγῳ ἔκαμνε τοὺς συγγραφεῖς νὰ θυσιάζωσι σχεδὸν τὸ πᾶν εἰς τὰς γνώσεις ἢ τὴν ἀρέσκειαν τῶν ἀναγνωστῶν των ἵνα λαμβάνωσι τὰς ἐπιφημίσεις αὐτῶν — Ἐκ δὲ τῆς ἐπιμιξίας τῶν διαφόρων ἐθνῶν ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ διαφθεῖρηται μὲν κατ' ἀρχὰς ἡ λαλομένη τῶν Ῥωμαίων γλῶσσα, ἀκολούθως δὲ νὰ γίνωνται μεγάλοι μεταβολαὶ καὶ εἰς τὴν γραφομένην, ἐξ οὗ καὶ ἐγεννήθησαν αἱ νῦν γλῶσσαι αὐτίνες ἀκολούθως ἔλαβον τὴν θέσιν αὐτῆς.

Εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον θέλομεν ὑποσυνάψαι ἐν συντόμῳ τὰ Ἀεΐψανα τῆς Ῥωμαϊκῆς Φιλολογίας.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ.

Ἴδμεν φεῦδεα πολλὰ ἐτύμοισαν ὁμοία.

Ἴδμεν δ', εὖτ' ἐθέλομεν, ἀληθῆα μὲθ' ἴσασθαι. Ἡσ. οδ.

Ὁ μῦθος εἶναι τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον ἀναφανέν ἔργον τοῦ πνεύματος, ὅπερ καὶ ἐτιμήθη τὰ μέγιστα οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἀπλουστέρους αἰῶνας ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς μᾶλλον πεπολιτισμένας ἐποχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ περὶ τῶν δένδρων μῦθος τοῦ Ἰωάδαμ (*) εἶναι ὁ ἀρχαιότερος πάντων τῶν διασωζομένων, καὶ εἰς τῶν ἀξιολογωτέρων. Ὁ μῦθος τοῦ Νάθαν περὶ τοῦ πένητος καὶ τῆς ἀμνάδος αὐτοῦ ἐπέχων τὰ δευτερεῖα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὡς πρὸς τὸν ἥδη μνημονευθέντα τοιοῦτον καλὸς ἦτον, ὥστε ἡδυνήθη εὐκόλως νὰ καθοδηγήσῃ τὸν βασιλέα καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ αἰσθανθῇ εὐκόλως τὸ σφάλμα του, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ διόλου εἰς αὐτόν. Ἀβσωπος, ὁ περιτημέ-

(*) Κριτ. Θ'. 8—15

(**) Β'. βασιλ. 1Γ.

τερος ἀπάντων τῶν μυθογράφων, ἤχησε κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος. Βλέπομεν δὲ ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς συστάσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας στάσις τις μεταξὺ τοῦ κοινοῦ λαοῦ κατέπαυσε διὰ τοῦ μύθου τῆς γαστρὸς καὶ τῶν μελῶν (**), ἐνῶ ἄλλως ἤθελον διασχίσειν τὸν ὅς τις ἐτόλμα νὰ τοὺς δόσῃ τὴν αὐτὴν συμβουλήν κατ' εὐθείαν καὶ καθαρῶς. Καὶ τοι δὲ οἱ μῦθοι ἔλαβον τὴν ἀρχὴν τῶν εἰς τὴν νηπιότητα τῆς μαθησεως, ἠνθῆσαν ὁμῶς πλειότερον ὅτε αἱ γνώσεις ἦσαν εἰς τὸν ὑφιστον αὐτῶν βαθμόν. Καὶ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τούτου, δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὸν Ὀράτιον, τὸν ἀγχινοῦστερον καὶ κριτικώτερον τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου, καὶ τὸν Βουαλιῶ, τὸν ὀρθότερον ποιητὴν παρὰ τοῖς νεωτέροις, ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὸν Λαφονταῖνον, ὃς τις διὰ τοῦ εἶδους τούτου τῆς συγγραφῆς ἐγίνε κοινότερος οἰουδῆποτε ἄλλου συγγραφῆως κατὰ τὴν ἐποχὴν μας.

Οἱ προμνημονευθέντες δ' οὗτοι μῦθοι περιστρέφονται εἰς τὰ ἄλογα ζῶα καὶ τὰ φυτὰ, καὶ ἐνίοτε ἐμπεριλαμβάνουσι καὶ τὰ λογικὰ ὄντα ὡς ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ ἠθικοῦ, Ἄλλὰ παρεκτός τοῦ εἶδους τούτου τῶν μύθων ὑπάρχει καὶ ἄλλο, ἐν ᾧ τὰ πρόσωπα εἶναι πάθη, ἀρεταί, κακίαι καὶ τὰ τοιαῦτα. Τινὲς ἐκ τῶν ἀρχαίων κριτικῶν ὑπέλαβον ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου ἦσαν τοιοῦτοι μῦθοι, λέγοντες ὅτι τὰ διάφορα ὀνόματα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων ἦσαν ἀπλῶς τὰ πάθη τοῦ νοῦς μὲ ψηλαφητὸν σχῆμα καὶ χαρακτῆρά. Οὕτως ὁ Ἀχιλλεὺς παριστᾷ τὸν Θυμὸν, ὅτε ἔσυρε τὴν μάχαιραν κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ του εἰς τὴν συνέλευσιν, ἡ Ηλλάς εἶναι ἕτερον ὄνομα διὰ τὸ Λογικὸν, ἥτις συμβουλεύει αὐτὸν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, καὶ κατὰ τὴν πράτην ἐμφάνισίν της ἐγγίζει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὸ μέρος δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὃπερ κοινῶς θεωρεῖται ὡς ἔδρα τοῦ Λογικοῦ. Καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς περὶ τοῦ

(†) Διάβ. Ἱστορ. Βιβλ. ΙΒ'. Τμ. 32 κατὰ Φλωρ. Βιβλ. Α. κεφ. 23.

λοιποῦ ποιήματος. Τὰ αὐτὰ δὲ δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν καὶ περὶ τῆς Ὀδυσσεΐας, ἣν ὁ Ὀράτιος πρὸ πάντων ἐθεώρει ἀπλῶς ὡς ἀλληγορικὸν μῦθον. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀγχινοῦστερων Ἰταλῶν ἐδόθησαν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς συγγραφῆς τῶν μύθων καὶ τοιούτου εἶδους μῦθος εἶναι τοῦ Σπενσέρου ἢ Μοῖρα—Βασίλισσα ἐκ τῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἀξιοθαυμάστου τούτου συγγράμματός. Παρατηροῦντες δὲ καὶ τοὺς καλητέρους πεζοὺς συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος, ὡς τὸν Πλάτωνα, τὸν Ξενοφῶντα, τὸν Κικέρωνα καὶ πολλοὺς ἄλλους, βλέπομεν ὅτι ἡγάπων πολὺ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν μύθων. Εἶναι δὲ πασίγνωστος καὶ ὁ περὶ τοῦ Ἡρακλέους μῦθος τοῦ Προδίκου, ὃστις ἐξῆ παρὰ τοῦ Σωκράτους, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς μορφώσεως τῆς φιλοσοφίας.—Ἐσυνείθισε δὲ οὗτος περιφερόμενος καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ν' ἀπαγγέλλῃ τὸν μῦθόν του, δι' ὃν καὶ πανταχοῦ ἐλάμβανε μεγάλην ὑποδοχὴν.

Μετὰ τὸ σύντομον δὲ τούτου προοίμιόν μας ἐμβαίνομεν ἤδη εἰς τὸ κυρίως ὑποκείμενον τοῦ λόγου μας.

Ὁ Πλάτων διηγούμενος τὴν τελευταίαν συνδιάλεξιν τοῦ Σωκράτους καθ' ἣν ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ ἡμέραν, ἀναφέρει τὸ ἀκόλουθον περιστατικόν.

Ὅτε ὁ Σωκράτης ἐλύθη ἐκ τῶν δεσμῶν του (ὡς ἦτο συνήθεια δι' ὅλους τοὺς μέλλοντας νὰ τιμωρηθῶσι καταδίκους) καθίσας ἐν τῷ μέσω τῶν μαθητῶν του καὶ θεὶς τὸν ἕνα πόδα ἐπὶ τοῦ ἄλλου, μετὰ μεγάλης ἀδιαφορίας ἤρχισε νὰ ζῆν ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἐκδεδαρμένον διὰ τοῦ σιδήρου, καὶ εἶτε δεικνύων μετὰ πόσης ἀδιαφορίας ἐσκέπτετο περὶ τοῦ μέλλοντος θανάτου του, εἶτε (ὡς ἐσυνείθισε) δραττόμενος τῆς εὐκαιρίας τοῦ φιλοσοφεῖν ἐπὶ παντός ὠφελίμου πράγματος, παρετήρησε τὴν προξενουμένην ἤδη εὐχαρίστησιν εἰς τὰ μέρη τοῦ ποδός, ἅτινα πρὸ μικροῦ ἠσθάνοντο τοσοῦτον πόνον ἐκ τῶν δεσμῶν. Ἐκ τούτου δ' ἤρχισε νὰ συλλογίζηται περὶ τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ πόνου γενικῶς, καὶ πόσον στερεῶς καὶ τὰ δύο ἦσαν μετ' ἀλλήλων συνδεδεμένα. Ἀκολούθως δ' ἐπρόσθεσεν ὅτι ἂν ἐπιτήδειός τις

εἰς τὸ μυθοποιεῖν ἤθελε νὰ παραστήσῃ διὰ μύθου τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν πόνον, πιθανῶς ἤθελε συνενώσῃ αὐτὰ οὕτως, ὥστε ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον τὸ ἐν νὰ εὐρεθῇ ἀνευ τοῦ ἄλλου πούποτε.

Κατὰ τὸ ἀξιοθαύμαστον δὲ τοῦτο σχέδιον τοῦ Σωκράτους εἶναι πεπονημένος ὁ ἀκόλουθος μῦθος.

Ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου ὑπῆρχον δύο οἰκογένειαι τοσοῦτον ἀντικείμεναι συναλλήλαις, ὡς τὸ φῶς μετὰ τοῦ σκότους, καὶ ζῶσαι ἢ μὲν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἢ δὲ ἐν τῷ ἄδῃ. Ἡ νεώτερά δὲ τῆς πρώτης οἰκογενείας ἦτον ἡ Ἡδονή, θυγάτηρ τῆς εὐδαιμονίας, ἣτις ἦτο τέκνον τῆς ἀρετῆς, τῆς θυγατρὸς τῶν θεῶν. Αὐταὶ δὲ κατώκουν ὡς προεῖπομεν ἐν τῷ οὐρανῷ. Ὁ νεώτερος δὲ τῆς ἄλλης οἰκογενείας ἦτον ὁ Πόνος ὃς τις ἦτον υἱὸς τῆς ἀθλιότητος, ἣτις ἦτο τέκνον τῆς κακίας, τῆς θυγατρὸς τῶν Ἐριννύων. Αὐταὶ δὲ κατώκουν ἐν τῷ ἄδῃ.—Ὁ μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων ἐναντίων οἰκογενειῶν τόπος ἦτον ἡ γῆ, κατοικουμένη ὑπὸ πλασμάτων μεσαίου εἶδους, οὔτε δηλαδὴ τοσοῦτον ἐναρέτων, ὡς οἱ πρῶτοι, οὔτε τοσοῦτον κακῶν, ὡς οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ μετεχόντων ἐκ τῶν καλῶν καὶ κακῶν ιδιοτήτων τῶν ἀντιθέτων τούτων οἰκογενειῶν. Παρατηρῶν δὲ ὁ Ζεὺς ὅτι οἱ κοινῶς καλούμενοι ἄνθρωποι ἤσαν τοσοῦτον ἐνάρετοι, ὡς τε δὲν ἔπρεπε νὰ ἦναι δυστυχεῖς, καὶ τοσοῦτον κακοί, ὡς τε νὰ μὴν ἦναι εὐτυχεῖς, καὶ θέλων νὰ διακρίνη τοὺς καλοὺς ἐκ τῶν κακῶν, διέταξεν ὡς τε οἱ δύο νεώτεροι ἐκ τῶν προαναφερθεισῶν οἰκογενειῶν, ἡ Ἡδονή, θυγάτηρ τῆς εὐδαιμονίας, καὶ ὁ Πόνος, ὁ υἱὸς τῆς ἀθλιότητος, νὰ συναπαντηθῶσιν ἐπὶ τοῦ μεταξὺ αὐτῶν κειμένου τόπου, ὑποσχεθεῖς νὰ διαμοιράσῃ αὐτὸν μεταξὺ τῶν δύο, ἂν ἠδύναντο νὰ συμφωνήσωσιν εἰς τὸ νὰ διαμοιρασθῶσι μεταξὺ τῶν τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Μόλις δ' ἡ Ἡδονή καὶ ὁ Πόνος συναπαντηθέντες εἰς τὴν νέαν αὐτῶν κατοικίαν, ἀμέσως ἐσυμφώνησαν, ὅτι ἡ μὲν Ἡδονή νὰ λάβῃ ὑφ' ἑαυτὴν τοὺς ἐναρέτους, ὁ δὲ Πόνος τοὺς κακοὺς. Ἐξετάζοντες ὁμῶς εἰς ποῖον ἀνήκεν ἕκαστον

ἄτομον εἶδον ὅτι ἀμειότεροι εἶχον δικαίωμα ἐπ' αὐτοὺς, ἐπειδὴ πολλὰ ἀντιθέτως τῶν ὅσα εἶχον ἰδεῖν εἰς τὰς προτέρας αὐτῶν κατοικίας δὲν ὑπῆρχεν οὐδεὶς τοσοῦτον κακός, ὡς τε νὰ μὴν ἔχη καὶ ἀγαθόν τι ἐν ἑαυτῷ, οὔτε τοσοῦτον ἐνάρετος ὡς τε νὰ μὴν ἔχη καὶ κακόν τι. Ἐξετάζοντες δὲ πλειότερον εἶδον ὅτι εἰς τὸν κάκιστον μὲν ἡ Ἡδονή ἠδύνατο ν' ἀπαιτῇ τὸ ἑκατοστημόριον, εἰς δὲ τὸν ἐναρετώτατον, ὁ Πόνος τὰ δύο τρίτα τοῦλάχιστον. Βλέποντες δὲ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἤθελον ἔχει πάντοτε ἀτελευτήτους ἐριδας, ἂν δὲν εὐρισκον διόρθωσιν τινα, ἀπεφάσισαν νὰ συναφθῶσιν εἰς γάμον, ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς ἡ Ἡδονή καὶ ὁ Πόνος ὄντες στερεῶς συνδεδεμένοι νὰ κάμωσιν ὁμοῦ τὰς ἐπισκέψεις των, ἢ, ἂν τοῦτο δύσκολον, νὰ μὴν ἀπέχωσι τοσοῦτον μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων.—Ἐκτοτε λοιπὸν ὁ Πόνος εἰσερχόμενος εἰς καρδίαν τινα ἀμέσως ἀκολουθεῖται παρὰ τῆς Ἡδονῆς, εἰσερχομένης δὲ ταύτης ἀφεύκτως καὶ ὁ Πόνος δὲν εἶναι μακρὰν.

Καί τοι δ' ὁ γάμος οὗτος ἦτον ἀρμοδιώτατος καὶ διὰ τοὺς δύο, ὁ σκοπὸς ὁμῶς τοῦ Διὸς ὃς τις ἐπεμφεν αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον δὲν ἐξεπληρώθη. Διὸ καὶ πρὸς διόρθωσιν τούτου ἀπεφασίσθη δι' ἰδιαιτέρου ἄρθρου, ἐπικυρωθέντος ὑπὸ τῶν δύο οἰκογενειῶν, ὅτι μετὰ θάνατον ἕκαστου ἀνθρώπου, ἂν ἐφαίνετό τις ὅτι εἶχε τοσαῦτα μέτρα κακίας ὥφειλε νὰ σταλῇ εἰς τοὺς καταχθονίους τόπους δι' ἰδιαιτέρου διαβατηρίου ὑπὸ τοῦ Πόνου, ἵνα συγκατοικήσῃ ἐκεῖ μετὰ τῆς ἀθλιότητος, τῆς κακίας καὶ τῶν Ἐριννύων. Ἄν δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶχε προσδιωρισμένα μέτρα ἀγαθοῦ, νὰ σταλῇ εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ διαβατηρίου ἐκ τῆς Ἡδονῆς, ἵνα συγκατοικήσῃ μετὰ τῆς εὐδαιμονίας, τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν θεῶν.

Κύριε Ζ. Δαμπίση!

Επειδή και υπεσχέθη δεατριβήν τινα περί 'Ομοιοπαθίας, σὰς δευδύνα τὰ ἐπόμενα, τὰ ὅποια καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ καταχωρήσῃτε εἰς τὸ Φιλολογικὸν σὰς Σύνγραμμα, δεχόμενοι συγχρόνως τὰς περὶ τούτου εὐχαριστίας μου.

Δ*.

Καθεὶς τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἀλλαχοῦ σπουδασάντων νεωτέρων ἰατρῶν γινώσκει κάλλιστα ὅτι ὁμοιοπαθητικὰ τινα καὶ ἐξωθεν μάλιστα θετόμενα ἰατρικὰ ἦσαν ἐκπαλαί γνωστά, καὶ οὐχὶ μόνον περίφημοι ἰατροὶ μεχειρίζοντο αὐτὰ χωρὶς νὰ γνωρίζωσι τὸ σύστημα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπίσημοι διὰ τὰς γνώσεις των ἄνδρες (ἐν οἷς καὶ ὁ περιώνυμος 'Αστρονόμος Τύχων Βράχης) ἔκαμαν χρῆσιν αὐτῶν, ἐφευρόντες διὰ τῆς ἀγχινοίας των ὅτι ἐξ ἀνάγκης ὑπῆρχον ἀντιδοτικὰ τινα φάρμακα, ὅμοια μὲ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ κυρίως, ὁμοφώνως μὲ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα δοκίμους, ὀρείλομεν ν' ἀποδόσωμεν τὴν τιμὴν καὶ ἀρχὴν τοῦ συστήματος τούτου εἰς τὸν Γερμανὸν ἰατρὸν. Σαμουήλον Χανεμάννον. Καὶ μολονότι εἰς τὸ προλαβόν περὶ 'Ομοιοπαθίας ἄρθρον ἀναφέρεται ὁ Δά- νος ἰατρὸς Στάλος, ὡς ἐφευρετὴς τοῦ συστήματος τούτου, (*) καὶ ὡς συμπατριώτης αὐτοῦ ἔπρεπε καὶ ἐγὼ νὰ υπε- ρασπισθῶ αὐτὸν ὑπὲρ πάντα ἄλλον, προτιμῶν ὅμως μάλ- λον τὴν ἀλήθειαν, θέτω τὸν μὲν x Στάλον εἰς τὴν τάξιν τῶν περιφήμων ἐκείνων ἰατρῶν οἵτινες ὡς ἐκ τῆς πείρας μετεχειρίσθησαν, ὡς προεῖρηται, ὁμοιοπαθητικὰ τινα ἰ- ατρικὰ, ἀποδίδω δὲ τὰ πρωτεῖα τῆς ἐφευρέσεως εἰς τὸν Χανεμάννον, ἂν καὶ Γερμανὸν τὴν πατρίδα, καὶ οὐδόλως ἐνδιαφέροντά μοι.

'Εγεννήθη δ' ὁ περιώνυμος οὗτος ἀνὴρ τὰς 10 'Απριλί- ου, 1755, εἰς μικρόν τι δουκάτον τῆς Σαξωνίας, ἐξ ἐνδε- ῶν μὲν, πλὴν καὶ τιμίων γονέων, καὶ ζῆ μέχρι τῆς σήμε-

(*) 'Ορ Φιλολ. Τομ. Γ. Σελ. 77.

ρον εἰς γῆρας πῖον, διατρίβων εἰς τὰ πέριξ τῶν Παρισίων ἀγροκήπιά του, ἀποδεικνύων οὕτως ἐκ τοῦ ἰδίου του βίου ὅτι ἡ 'Ομοιοπαθία δὲν στερεῖ τῆς ζωῆς τοὺς ἀνθρώπους πρὶν ἢ ἔλθῃ τὸ κοινὸν αὐτῶν χρέος. Εἶχε δὲ ἀποκτήσει καλὴν κατάστασιν, νέος ὢν ἔτι καὶ τρεφόμενος ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του, ὡς ἰατρὸς, δηλαδή, ἐκ τοῦ γενικοῦ τῆς ἀλλοπαθίας συστήματος, καὶ χημικὸς ἀξιόλογος. Συγχρόνως ὅμως ἐλυπεῖτο μεγάλως ὡς μὴ εὐρίσκων ἐκ τοῦ γενικοῦ συστήματος εἰδικὰ τινα ἰατρικὰ δι' ἐκάστην νόσον καὶ ἕκαστον πάθος, καὶ μάλιστα ὡς βλέπων μεμα- ταιωμένους καὶ τοὺς ἰδίους καὶ τοὺς τῶν ἄλλων κόπους, πρὸ πάντων μάλιστα ὡς πρὸς τὰ χρονικὰ πάθη. Ὄθεν καὶ σπουδαίως τε καὶ ἐπιμόνως μελετήσας τὰ τῶν ἀρχαιο- τέρων ἰατρῶν πονήματα, ἐξεπλάγη ἐκ τῶν σημειώσεων, (τὰς ὁποίας ἀπάντησεν εἰς διάφορα συγγράμματα.) περὶ τῆς ἐνεργείας, παρ. χάρ. τοῦ πάγου ἐπὶ τῶν παγωμένων μερῶν, τῆς θερμότητος ἐπὶ τῶν κεκαυμένων, κτ. κτλ. καὶ συγχρόνως ἐσυμπέρανεν ὅτι ἡδύνατο ἴσως καὶ παρόμοια ἰατρικὰ ἐσωτερικῶς λαμβανόμενα νὰ προξενήσωσιν ἐνέργει- αν τινὰ καὶ θεραπεῖαν. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ τὴν πείραν ταύτην εἰς ἑαυτὸν, ἦτοι ὑγιῆς ὢν καὶ μὴ πάσχων διόλου, ἐτέθη ὑπὸ διαίταν, καὶ λαμ- βάνων ὡς χημικὸς ἀνάμικτά τινα ἰατρικὰ, καὶ προπαρα- σκευάζων αὐτὰ μὲ πολλὰ διάφορον τοῦ συνειθισμένου τρόπου, ἔπαιρνε αὐτὰ, μὲ μικροτάτην δόσιν, ἐκ διαλειμ- μάτων, καὶ οὕτω παρετήρει ἀκριβῶς τὰ συμπτώματα αὐτῶν εἰς τὸ ἴδιον σῶμα καὶ πνεῦμα. Καὶ τοιουτοτρόπως βαθ- μηδὸν κατεπίεσθη καὶ ἐπληροφορήθη ὅτι τὰ ἰατρικὰ ἐκεῖ- να ἅτινα ἐπροξένουν βέβαιά τινα συμπτώματα πάθους εἰς ἑαυτὸν, ἦσαν καὶ θεραπευτικὰ εἰς τοὺς ἀληθῶς πάσχοντας. Ἀφοῦ δὲ διὰ μακρᾶς πείρας ἐγνώρισε τὰ ἀποτελέσματα τοῦ συστήματος τούτου, ἐστοχάσθη ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ τὸ μεταδόσῃ πλέον καὶ πρὸς ὄφελος τῆς πασχούσης ἀν- θρωπότητος, διὸ καὶ πρῶτον μὲν ἔγραψε κατ' ἴδιαν εἰς πολλοὺς ἰατροὺς φίλους του, καὶ κοινωνήσας πρὸς αὐτοὺς

τάς ιδέας του τούς κατέπεισε νὰ ἐπεξεργασθῶσι τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἀκολούθως δὲ ἰδὼν τὰ εὐτυχῆ καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων του ἀποτελέσματα, ἀπετάσισε νὰ γράψῃ σημειώσεις τινὰς εἰς ἐφημερίδας καὶ φιλολογικὰ συγγράμματα, καὶ τέλος ἐξέδωσε τὸ περίφημον ἐκεῖνο σύγγραμμά του, ἐπιγραφόμενον Ὁργανὸν τῆς Ἰατρικῆς Γέχνης, ὅπερ καὶ τοσαύτην ὑπόληψιν ἔλαβεν, ὥστε ἄχρι τοῦδε ἐξάκις ἐξεδόθη, καὶ χαίρει κλασικὴν φήμην μεταξύ τῶν Εὐρωπαϊκῶν φυλῶν. Παρεκτός δὲ τούτου συνέγραψεν ὁ ἀνὴρ οὗτος καὶ ἄλλα πολλὰ ἐμβριθῆ συγγράμματα, ἐν οἷς διαφημίζεται εἰσέτι τὸ, Περὶ τῆς τῶν Χρονικῶν παθῶν φύσεως καὶ Θεραπείας, εἰς τέσσαρας τόμους, ὑπὲρ τὰς χιλίας σελίδας ὀγδοῦ σχήματος. Μετὰ τὸν Χανεμάννον δὲ συνέγραψαν καὶ ἄλλοι τινὲς περὶ Ὁμοιοπαθίας ὧν τὰ ὀνόματα Χάρτλανος, Τρίγκος, Γάσπαρις, Χάρτμακος καὶ Γιάρος, τῶν ὁποίων τὰ μεγάλα πονήματα εἶναι πανταχοῦ περίφημα καὶ διεσπαρμένα.

Τὰ δ' ἀξιώματα ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ περίφημος οὗτος πατήρ τῆς ὁμοιοπαθίας βασιζόμενος ἐδόξαζε περὶ τοῦ συστήματος τούτου εἶναι ὅτι ὅλα τὰ πάθη τῆς ἀνθρωπίνης γενεᾶς προέρχονται.— Πρῶτον μὲν ἐκ τινος ἀποκρύφου τοῦ σώματος διεθέσεως, εὐρισκομένης ἐν τῷ κόσμῳ ὡς μίασμα τι, καὶ δεύτερον, ἐκ τοῦ κλίματος, τῆς τροφῆς, καὶ τῆς ἀγωγῆς ἐκάστου λαοῦ.—Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου, ἐξ οὗ λαμβάνουσι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ρίζαν αὐτῶν ἅπαντα τὰ χρονικὰ πάθη, λέγει ὅτι συνίστανται ἐκ τῶν τριῶν τούτων μiasμάτων.

α'. Ἐκ τῆς ψώρας, ἣτις εἶναι γενικὸν ἀπόκρυφον μίασμα παντὸς ἀνθρώπου.

β'. Ἐκ τῆς Συκώσεως (εἶδος Γαλλικοῦ πάθους κατὰ τοὺς ἄλλοπαθεῖς) οὐχὶ τοσοῦτον γενικοῦ μiasματος, ὡς τὸ ἀκόλουθον.

γ'. Ἐκ τῶν ἀφροδισιακῶν (ἢ Γαλλικῶν παθῶν), ἅτινα κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἦσαν τοσοῦτον γενικὸν πάθος, τὰ νῦν ὁμως κατέστησαν κοινότατα ὡς ἡ ψώρα.

Καὶ τὰ τρία δὲ ταῦτα μiasματα δὲν παρρησιάζονται πάντοτε τακτικῶς μὲ τὰ ἴδια καὶ βέβαια συμπτώματά των, ἀλλ' ἀναφαίνονται μόνον ὡς ἡ ἀπόκρυφος ἢ ἡ φανερά των παθῶν πηγὴ.

Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου ἀναφέρει ὅτι ἐξ ὅλων ἐκείνων τῶν προαναφερθεισῶν περιστάσεων πηγάζει τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν ὀξέων παθῶν, καὶ συχνάκις αὐταὶ συνδέονται μὲ τὰ χρονικὰ μiasματα.

Ἀναμφίβολον εἶναι, ὡς λέγει καὶ ὁ κ. Χανεμάννος, ὅτι τὸ καθήκον τοῦ ἱατροῦ εἶναι νὰ ζητῆ νὰ κάμνη τὸν πάσχοντα ὑγιῆ, οὐχὶ μόνον διὰ μίαν στιγμὴν, ἐνόσω, δηλαδή, τὰ ἰσχυρὰ ἱατρικὰ ἀποκόπτουν τοῦ πάθους τὰ συμπτώματα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκρίζων, ὡς οἶόντε, τὸ πάθος, ἵνα διαμένῃ ἡ ὑγεία, καὶ προσέτι ὅτι ὁ ἱατρός, ὅταν θέλῃ νὰ ὑποστηρίξῃ βεβαίαν τινὰ γνώμην περὶ τινος πάσχοντος, ἔχει τὰ συμπτώματα τοῦ ἀσθενοῦς ὡς τεκμήριον καὶ ὁδηγὸν τοῦ πάθους. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν ὁ εὐσυνείδητος ἱατρός νὰ δίδῃ ἱατρικὰ τοιαῦτα, τῶν ὁποίων τὴν ἐνέργειαν εἰς τὸν ἴδιον ἀνθρώπον δὲν γνωρίζει; Ἡ ἀλλοπάθια μᾶς βεβαίῳ ὅτι γνωρίζει τῶν ἱατρικῶν τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω, διότι γνωρίζει μόνον τῶν ἱατρικῶν τὴν δύναμιν, ἀλλ' ὄχι καὶ τὰ συμπτώματα τὰ ὁποῖα δύναται νὰ προξενήσωσιν εἰς ὑγιῆ τινα ἀνθρώπον, χωρὶς νὰ τὸν βλάψωσι, καὶ μ' ἄλλους λόγους, ἤξευρον πρότερον οἱ ἱατροὶ ὅτι τοσαύτην ἢ τοσαύτην δόσιν εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ δόσωσιν εἰς τὸν ἀσθενῆ των, ἵνα ἀποκόψωσι τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθενείας του, ἢ, διὰ νὰ ἐκφρασθῶ καλῆτερον, ἵνα μεταλλάξωσι τὰ εὐρισκόμενα συμπτώματα εἰς ἄλλα διάφορα συμπτώματα καὶ τοσαύτην ἢ τοσαύτην δόσιν ἂν ἤθελον νὰ τὸν στείλωσιν εἰς τὰ Ἠλύσεια Πεδία εἰς τὰς σκηνὰς τῶν μακάρων! Ἀπὸ δὲ τὴν Ὁμοιοπαθίαν τοῦ κ. Χανεμάννου ὄλος ὁ ἱατρικὸς σύλλογος φωτισθεὶς ἐπροσπάθησε καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐρευνήσῃ κατὰ βιάδος τὴν ἀληθῆ τῶν ἱατρικῶν ἐνέργειαν, καὶ ὅλοι οἱ καλῆτεροι νεώτεροι ἱατροὶ, ἂν καὶ δὲν ἦναι

τοῦ ὁμοιοπαθητικοῦ συστήματος, ὁμολογοῦν ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ Ὁμοιοπαθία τοὺς ἐβίασε νὰ καταστήσωσιν ἀπλούστερα τὰ ἱατρικὰ, ἤτοι νὰ μὴ δίδωσι, παρ. χάρ εἰς τὸν ἀρρώστον τοιοῦτον ἱατρικόν, μεμιγμένον ἀπὸ ἐπτά ἢ ὀκτὼ εἴδη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν τοσοῦτον ἐναντίον εἶναι συχνακίς τοῦ ἄλλου, ὥστε ἀφίρει τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ. Προσέτι δὲ καὶ οἱ σπουδάσαντες καὶ ἔξοχὴν τὴν χημείαν ἱατροί, ἐξεύρουσιν ποίαν ὠφέλειαν ἐπορίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐφευρέσεις τοῦ Χανερμάννου. Ἀρκεῖ δὲ ν' ἀναφέρωμεν μίαν μόνον αὐτοῦ ἐφεύρεσιν ἣν τινα καὶ ὅλοι οἱ τοῦ πρώτου συστήματος ἱατροὶ ὑπολήπτονται μεγάλως, καὶ μεταχειρίζονται καὶ αὐτοί, ἣτοι τὴν νέαν προπαρασκευὴν τοῦ ὑδραργύρου. ἥπερ καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καλεῖται *Mercurius solubilis Hanemannii*, καθὼς ἀκόμη καὶ ὁποῖαν ἐνέργειαν τὸ ἱατρικόν τοῦτο ἐπιφέρει εἰς τοὺς σκώληκας.

(Ἔπεται συνέχεια).

Ὁ ἐκ Δανίας ***

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΕΡΑΒΑΤΙΚΗΣ Ἡ ΑΕΡΟΣΤΑΤΙΚΗΣ ΜΗΧΑΝΗΣ.

Πρώτος εφευρετὴς τῆς μηχανῆς ταύτης λογίζεται ὁ δαν. τικὸς τις μοναχὸς, Λάνας καλούμενος. Κυρίως ὅμως ἡ τιμὴ τῆς ἐφευρέσεως ἀνήκει εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Μοντγολφιέρου. — Κατὰ τὸ 1783 (Νοεμβρίου 21) κατασκευάσαντες οὗτοι σφαιραν τινὰ ἐκ χαρτίου, ἔχρισαν αὐτὴν διὰ βερνικίου, εἶτα ἀραιώσαντες τὸν ἐν αὐτῇ ἀέρα ὥστε νὰ κατασταθῇ ἐλαφρότερα τοῦ ἔξωθεν ἀέρος, ἀνέβησαν εἰς ἀρκετὸν ὕψος. Τὸ αὐτὸ ὄτιος κατασκευάσαντες καὶ ἄλλην τινὰ ὁμοίαν σφαιραν, καὶ ἀραιώσαντες αὐτὴν διὰ τοῦ καπνοῦ, ἀνέβησαν καὶ πάλιν εἰς τὸν αἰθέρα (*).

(*) Ἐκ τῶν ἐφευρετῶν δὲ τούτων προσεκλήθησαν καὶ αἱ μηχαναὶ Μοντγολφιερικαί. Συνήθως δ' αὐταὶ ἐκάλωσεν μεγάλαι ὄνομα.

Ἐν τούτοις δὲ Ἰταλὸς τις, Κάβαλλος λεγόμενος, παρετήρησεν ὅτι ἠδύνατο νὰ κατασκευασθῇ ἀεροβατικὴ μηχανὴ διὰ τοῦ ὑδρογονικοῦ ἀέρος (*), ὡς ἐλαφρότερου ὄντος τούτου παρὰ τὸν κοινὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα.

Τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην ὁμοῦς ἐβαλὸν εἰς πρᾶξιν οἱ σοφοὶ Κάρολος καὶ Ροβέρτος, ὅθεν καὶ ἐκ τοῦ πρώτου Κ α ρ ο λ ι καὶ προσεκλήθησαν. Ἐκ λεπτοῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος κατασκευάσαντες οὗτοι σφαιραν τινὰ ἔχρισαν αὐτὴν ἀκριβῶς (ὥστε νὰ μὴν ἐξέρχεται ὁ ἀήρ διὰ τῶν ἀραιωμάτων) καὶ κάτωθεν μὲν αὐτῆς ἐκρέμασαν κἀνιστρὸν τι εἰς σχῆμα πλοιαρίου, ἔσωθεν δὲ πληρώσαντες αὐτὴν ἐξ ὑδρογονικοῦ ἀέρος, καὶ καθίσαντες καὶ οἱ δύο ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου, ἀνέβησαν, (ἀ. Δεκεμβρ. 1783) εἰς ὕψος 900 ποδ., καὶ ἀφοῦ εἰσῆλθον ἐντὸς τῶν νεφῶν, μικρὸν τι τῆδε κάκεισε περιφερθέντες κατέβησαν ὀλίγα τινα μίλια μακρὰν τῶν Παρισίων.

Μετὰ τὴν πείραν ταύτην καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔλαβον θάρρος ν' ἀναβῶσιν εἰς τὸν ἀέρα, ἐν οἷς διακρίνεται κατ' ἐξοχὴν τολμηρά τις γυνή, καλουμένη Πλανσάρ, ἣ-

κατὰ τὸν ὄγκον κατασκευάζονται ἐκ λινοῦ παρίου καὶ ἴσως ἔξωθεν ὑποστρέφονται χαρτίον· κάτωθεν δ' αὐτῶν κρεμῶσιν ἐσχάραν τινα εἰς ἣν καίουσιν ἄχυρα ἢ ἄλλας τινὰς εὐκόλως ἀναπτόμενας ὕλας δι' ἧν λεπτυνόμενος ὁ ἀήρ εἰσέρχεται διὰ τινος ὀπῆς ἐντος αὐτῶν. Ἀλείφουσι δ' αὐτὰς καὶ μετὰ δεικτοῦ ἀργύρου, ἢ ἀλικοῦ ἄμμωνίου, ἵνα μὴ καίωνται ὑπὸ τοῦ πυρὸς, καὶ τὰς καλύπτουσι μετὰ δικτίου ἐκ τοῦ ὁποίου κρέματα τὸ πλοῖον, εἰς ὃ εἰσέρχονται οἱ ἀεροβάται μετὰ τῶν ἐφοδίων τῶν καὶ τῆς κανσίμου ὕλης. Διὰ τῆς ἐπαξήσεως δὲ τοῦ πυρὸς, ὁ ἀεροναυτὴς δύναται ν' ἀναβῆναι ἐπὶ μᾶλλον κατ' ἀρέσκειαν, καὶ διὰ τῆς ἀλιγοστινείσεως τούτου νὰ καταβαίνει, ὡς πυκνομένου τοῦ ἀέρος, καὶ οὕτως αὐξαισμένης τῆς βαρύτητος τῆς σφαίρας. Ἡ μηχανὴ δὲ ἣς ἀνέβησαν οἱ Μοντγολφιέρου εἶχεν ὕψος 70 ποδ. καὶ πλάτ. 46 — Ὁ δὲ Πάλατρος καὶ Ἀρλανδὸς ἀνέβησαν εἰς τὸν ἀέρα (διὰ σφαίρας 48 ποδ. διαμέτρ. καὶ 74 περίπ. ὕψος) τὴν 21 Νοεμβ. 1783.

(*) Ὁ ὑδρογονικὸς καὶ φλογικὸς ἀήρ ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὕδατος (διὰ τῶν τριμμάτων τοῦ οἰθῆρον καὶ τοῦ θεϊκοῦ ὀξίος), καὶ ἡ εἰδικὴ αὐτοῦ βαρύτης πρὸς τὴν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ εἶναι ὡς 1. 11. εἰς ὃ καὶ ἐπιστηρίζονται αἱ ἀεροβατικαὶ μηχαναί.

τις πολλάκις διήλθε διὰ τῆς αεροβατικῆς ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἡ μηχανὴ δ' αὐτῆς εἶχε προσέτι πανίον, δι' οὗ μὲ οὐριον ἀνεμον ἔκαμνεν ὁδοιπορίας ἐντὸς τοῦ αἵρος. Τελευταῖον ὁμως ἐτελεύτησεν ἐκ τοῦ ψύχους, Ἄλλος αεροναύτης, ὁ Ροζιέρος, κατεσκεύασε μηχανὴν διὰ δύο σφαιρῶν, ἐξ ὧν τὴν μίαν μὲν ἐγέμισεν ἐκ τοῦ ὑδρογονικοῦ αἵρος, τὴν δ' ἑτέραν ἠράϊωσε διὰ τοῦ πυρός. Οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ἕτερός τις Ῥομὲν καλούμενος ἀνῆλθον εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν, ἀλλὰ ἐνῶ μόλις ἦσαν εἰς ὕψος ἑνὸς μελίου, ἐξαίφνης ἤναψεν ὁ ὑδρογονικός ἀήρ, καὶ ἅπαντα ἡ μηχανὴ καὶ οἱ ἄθλιοι αὐτοὶ ἠρκαυμένοι πεσόντες ἐπὶ γῆς κατεσυντρίφθησαν. Τὸ 1785 Ἀγγλος τις, Μουνῆς λεγόμενος, ἀνέβη εἰς τὸν αἶρα διὰ τῆς αεροβατικῆς μηχανῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ σφαῖρα τούτου ἀναφθεῖσα, ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ ἕως πέντε ὥρας τῆδε κάκεισε ὑπὸ τῶν κυμάτων περιεφέρθη, μέχρις οὗ βασιλικόν τι πλοῖον ἦλθεν εἰς βοήθειαν αὐτῆς — Τὸ 1810 ὁ Σάδλερος παθῶν τὴν αὐτὴν τύχην τοῦ προαναφερθέντος ἔπεσε μὲν εἰς τὴν Θάλασσαν, καὶ ἐλυτρώθη, μετὰ δύο ἔτη ὁμως θελήσας ν' ἀναβῆ καὶ πάλιν εἰς τὸν αἶρα, ἔγινε βορὰ τῶν ἀγρίων κυμάτων — Ὁ περιφημότερος δὲ τὴν σήμερον αεροναύτης εἶναι ὁ Ἀγγλος Γρεὴν, ὃς τις πολλάκις διὰ τῆς αεροβατικῆς μηχανῆς ἔκαμε διαφόρους ὁδοιπορίας ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Πρωσσίαν, κτλ. καὶ σκοπεύει τὰ νῦν ἐκ τῆς Ἀγγλίας νὰ πλεύσῃ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν, καὶ νὰ περάσῃ εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Νομίζει δὲ ὅτι ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν θέλει δυνηθῆν νὰ τελειώσῃ τὴν ὁδοιπορίαν ταύτην

— Ἡ διὰ τοῦ Ὑδρογονικοῦ αἵρος ἀναβιβαζομένη αεροβατικὴ μηχανὴ κατασκευάζεται (ὡς προείρηται) ἐκ λεπτοῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος βερονικωμένου ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμιος, ἢ τοιούτου, Ὡς πρὸς τὸ γέμισμα αὐτῆς κατ' ἀρχὰς ἔπασχον πολλὴν βλάβην οἱ αεροναῦται, διότι γεμιζομένη ἐντελῶς ὅσον ἀνεβιβάζετο εἰς τὰ ἐπάνω, τοσοῦ-

τον ἐπλατύνετο, ὥστε ἐξαίφνης διερρηγνύετο, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἢ ἀπέθνησκον ἢ ἐβλάπτοντο μεγάλως· διὸ καὶ παρετήρησαν ἀκολουθῶς ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ γεμιζῆται τοσοῦτον πολὺ. Ἀνωθεν δὲ τῆς μηχανῆς ὑπάρχει ἀλεξιβρόχιον τι (ὀμπρέλλα), ὅπερ, ἀναβιβαζομένης μὲν αὐτῆς μένει κλειστὸν, καταβιβαζομένης δὲ ἀνοίγεται ἀφ' ἐαυτοῦ, καὶ ἐμποδίζον τὸν αἶρα φέρει ἡσύχως καὶ ἀργὰ τὴν σφαῖραν ἐπὶ τῆς γῆς. Διαφέρει δὲ τὸ ἀλεξιβρόχιον τοῦτο τοῦ κοινοῦ, ὅτι εἶναι εἰς τὰ ἐπάνω ἀνοικτὸν, ὥστε ὅταν καταβαίῃ ἡ μηχανὴ νὰ μὴ παραφέρηται τῆδε κάκεισε ὑπὸ τοῦ αἵρος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ αεροβατικὴ οὔσα ελαφρότερα τοῦ κοινοῦ αἵρος, εἶναι δύσκολον νὰ ὑπερνεκῆσῃ αὐτὸν, καὶ μικρὸς ἀνεμος δύναται νὰ τὴν μεταφέρῃ ἀκωλύτως, ἔκαμαν μέχρι τῆς σήμερον πολλὰς ἀποδείξεις ἵνα κατασκευάσωσι πηδάλιον εἰς αὐτήν, ὥστε οὐ μόνον εἰς γαλήνιον καιρὸν νὰ πορεύωνται κατὰ θέλησιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἐναντίον ν' ἀνθίστανται· πλην ἕως τοῦ νῦν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πράξωσιν οὐδὲν, καὶ τοὶ πολλοὶ ἀκόμη ἀγωνίζονται ἐπιμόνως εἰς τοῦτο.

ΤΑ ΑΝΑΓΚΑΙΟΥΝΤΑ ΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ ΠΑΝΤΟΣ ΝΕΟΥ.

Μέγας ζήλος καὶ προθυμία ἀναφαίνεται πρὸ πολλοῦ μεταξὺ τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων μας διὰ τὴν σπουδὴν τῶν ξένων γλωσσῶν, καὶ μάλιστα τῆς Γαλλικῆς. Καὶ δικαίως, διότι εἰς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ὑπάρχουσι κατ' ἐξοχὴν πολλὰ ἀξιόλογα βιβλία, ἐξ ὧν μέγα δύναται τις νὰ πορισθῇ ὄφελος. Ἀλλὰ τὸ ἀναγκαϊότερον πάντων εἶναι οἱ νέοι ὅλοι γενικῶς νὰ γυμνάζωνται πρῶτον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν, κατ' ἀρχὰς μὲν τὴν ἀπλὴν, τὴν ὁποῖαν νὰ ἐννοῶσι καὶ νὰ γράφωσιν ὁπωσοῦν καλῶς, (*)

(*) Ἡ τῆς ἀπλῆς γλώσσης ἀμέλεια, μὴ ἀμφιβάλλωμεν, μᾶς ἐπιφέρει πρᾶγμα ἀξιοδάκρυτον ἐπ' ἀληθείας, τὸ νὰ μὴ θέλωμεν διό-

καὶ ἔπειτα τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, δι' ἧς οὐ μόνον τὴν ἤδη ὀμιλουμένην των Θέλουσι δυνηθῆν νὰ βελτιώσωσιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ξένας γλώσσας νὰ μάθωσιν ἀκολουθῶς μετὰ μεγαλητέρας εὐκολίας καὶ μικροτέρας δαπάνης.

Μετὰ τὴν σπουδὴν τῆς ἰδίας των γλώσσης, εἶναι ἀναγκαῖον καὶ οἱ παῖδες καὶ τὰ κοράσια νὰ σπουδάζωσι μικρά τινα μέρη τῆς Λογικῆς, ὥστε νὰ συνειθίζωσι πρῶτῳ νὰ λαμβάνωσι καθαράς ἰδέας, νὰ ἐξορίζωσιν ἐκ τῆς νεαρᾶς των ἡλικίας τὰς προλήψεις καὶ τὰς κακὰς συνηθείας καὶ ἔξεις, καὶ νὰ ἐκδέτωσιν ἅπαντας αὐτῶν τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὰς πράξεις διὰ τῆς ἀρμοδιωτέρας καὶ εὐκολωτέρας μεθόδου.

Μέρη τινὰ τῶν Μαθηματικῶν εἶναι ἀναγκαϊότατα εἰς ἕκαστον ἀνεξαιρέτως νέον οὐχὶ μόνον ὡς χρήσιμα εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἡδύνοντα μάλιστα αὐτὸν καὶ ἀναπτύσσοντα τὰς σωματικὰς του δυνάμεις. Καὶ πρῶτον μὲν ὡς πρὸς τὴν Ἀριθμητικὴν, παρεκτός τοῦ ὅτι ἡ ἐπιστήμη αὕτη εἶναι ὠφελιμωτάτη καὶ ἀναπόφευκτος εἰς πᾶν ἐν γένει βιομηχανικὸν ἐπάγγελμα καὶ τὸ Ἐμπόριον, ὑπάρχουσιν ἀκόμη καὶ ἰδιαιτέροι τινες κανόνες καὶ πράξεις εἰς αὐτὴν τὰς ὁποίας δὲν πρέπει τις ν' ἀγνοᾷ καὶ ἂν τὸ πνεῦμα τοῦ νέου φαίνεται ἐπιδέξιον, δὲν ἤθελεν εἰσθαι ἄχρηστον εἰς αὐτὸν νὰ γυμνασθῆ μικρὸν τι καὶ εἰς τὴν Ἀλγεβραν.— Ἀκολουθῶς δὲ ἀνάγκη πᾶσα νὰ σπουδάζωσιν ὀλίγον καὶ τὴν Γεωμετρίαν, ὅσον τοῦλάχιστον νὰ ἐννοῶσι τὰ ὀνόματα τῶν γραμμῶν καὶ τῶν γωνιῶν, τῶν ἐπιπέδων καὶ στερεῶν, καὶ νὰ γνωρίζωσι τὰς κυριώ-

λου εἰς τὴν ἀνάγνωσιν οἱ νέοι μας, ἀλλὰ καὶ νὰ καταφρονῶσι πάντα τὰ σπουδαία, παραδιδόντες καὶ τὴν μικρὰν τῆς ψυχαγωγίας των ὡρὰν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Χαλιμάς καὶ ἄλλων αἰσχρῶν βιβλίων. Καὶ εἰς τούτο δύναται τις νὰ μεμθη αὐτοὺς δικαίως Ἐφοῦ ἕκαστος κατέτριψεν ἀναφελῶς ὀλοκληροῦ ἴσως δεκαετηρίαν ἐν τῷ σχολείῳ, τὰ αὐτὰ ἀναμασσῶν πάντοτε, τί παράδοξον ἂν ἐξέρχεται ἐξ αὐτοῦ μηδὲν γινώσκων, καὶ ἐπομένως, (καὶ ἔχων μάλιστα τὴν καλὴν θέλησιν), μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ οὐδὲν τῶν εἰς τὴν γλώσσάν του γεγραμμένων ἢς μὴ γυμνασθεῖς διάλογο;

τέρως ἰδιότητος τῶν γωνιῶν, τῶν τριγῶνων, τῶν τετραγῶνων, καὶ τῶν κύκλων κτλ. Ὁ κόσμος μάλιστα τοσοῦτον προώδευσε τὰ νῦν εἰς τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, ὥστε τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γλώσσης εἶναι συχνάκις ἐν χρήσει εἰς τὴν κοινὴν γραφὴν καὶ τὴν ὀμιλίαν.

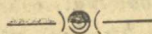
Ἡ Γεωγραφία καὶ Ἄστρονομία εἶναι κατ' ἐξοχὴν εὐάρεστοι σπουδαί, καὶ οὐδεὶς νέος (καὶ ἐκ τῶν δύο γενῶν) δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται πλεονεκτήσει τὴν σήμερον ὡς ἔχων καλὴν ἀνατροφὴν, ἂν δὲν γνωρίζῃ τι ἐξ αὐτῶν.— Ἀπολύτως εἶναι ἀναγκαῖον οἱ νέοι νὰ μάθωσι τὰ διάφορα μέρη τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, νὰ γνωρίζωσιν εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου κεῖνται αὐταὶ ἢ ἐκεῖναι αἱ χῶραι ἢ πόλεις, καὶ νὰ μὴ μένωσιν ἐκθαμβοὶ εἰς πᾶν τι, καὶ οὕτω νὰ ἐκτιθενται εἰς καταφρόνησιν καὶ περιγελῶν Ἄνευ δὲ τῆς γνώσεως τῆς Γεωγραφίας δὲν δυνάμεθα νὰ σπουδάζωμεν καὶ τὴν ὠφελιμωτάτην ἐπιστήμην τῆς ἱστορίας, μήτε καὶ αὐτὰς τὰς ἀπλᾶς ἐφημερίδας νὰ ἐννοῶμεν.— Εἶναι δὲ προσέτι ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζωμεν μικρά τινα καὶ περὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων, καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν κινήσεις καὶ περιόδους, ὥστε νὰ μὴ καταλαμβάνωμεθα ἐκ τῶν κοινῶν φόβων καὶ προλήψεων, καὶ ἐν γένει θεωροῦντες τὸν ἥλιον κεκαλυμμένον μετὰ σκότους, καὶ τὴν σελήνην στερουμένην τοῦ φωτὸς αὐτῆς, νὰ μὴ φοβώμεθα ὅτι τὸ πᾶν εἶναι εἰς κίνδυνον, ἢ ὅτι ἐφθασε τὸ τέλος τοῦ κόσμου.

Ἡ Φυσικὴ εἶναι ὁ λαμπρότατος στολισμὸς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὥστε εἶναι ἀναποφεύκτως ἀναγκαῖον καὶ εἰς τοὺς νέους καὶ τὰς νέας νὰ σπουδάζωσιν αὐτὴν διὰ τῶν πειραμάτων.

Ἡ Ἱστορία εἶναι ἕτερος καλλωπισμὸς τῶν νέων. Αἱ διηγήσεις τῶν διαφορῶν συμβεβηκότων τῶν ἔθνων, καὶ ἡ βιογραφία τῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν παρέχει εἰς τὸν νοῦν σειράν τινα γνώσεων, ἐξ ὧν δύναται τις νὰ λάβῃ ὠφελίμους παρατηρήσεις, παραδείγματα καὶ κανόνας εἰς τὴν διαγωγὴν του.— Ἡ Βιογραφία μάλιστα διδάσκουσα τῆς

γνωσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διεγείρει ἀμίλλαν, καὶ μᾶς ἐνισχύει νὰ ὑπερνικῶμεν τοὺς κινδύνους καὶ τὰς παρεμπιπτούσας δυσκολίας εἰς τὴν ζωήνμας. — Καὶ τῆς ἰχθυογραφίας δὲ καὶ τῆς Ζωωγραφικῆς ὀφείλουσιν οἱ καλῶς ἀνατετραμμένοι νέοι νὰ ἔχωσι γνώσεις τινάς, καθὼς ἀκόμη νὰ λαμβάνωσιν ἰδέας καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Καλῶν Τεχνῶν!

Ο ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ὕΠΝΟΣ ΤῶΝ ΖῴΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤῶΝ.

Ὁ χειμερινὸς ὕπνος εἶναι πολλὰ παράδοξος ἰδιότης τῶν ζῴων καὶ φυτῶν. Καὶ τοι δὲ καὶ ἑκάστην βλέπομεν αὐτὸν γιγνόμενον δὲν δυνάμεθα ὁμῶς νὰ ἐξηγήσωμεν τὰ περὶ αὐτοῦ φαινόμενα. Εἰς τὰς ψυχρὰς χώρας, πολλὰ ζῴα, πλησιάζοντος τοῦ χειμῶνος, ἀπομακρύνονται εἰς τὰς ὑπογείους αὐτῶν κατοικίας, ἐνθα καὶ μένουσι πέντε ἢ ἕξι μῆνας ἀκίνητα ἀνευ τροφῆς, καὶ ἀνευ σχεδὸν κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ὅπερ καὶ ῥέει ἀπλῶς μόνον, καὶ εἰς τὰ μεγαλήτερα ἀγγεῖα. Ἡ ἀδηλος αὐτῶν διαπνοὴ εἶναι σχεδὸν ἀκατάληπτος, ἀλλὰ καὶ χάνουσι πολὺ δι' αὐτῆς, καθότι εἰσερχόμενα εἰς τὰς χειμερινὰς τῶν κατοικίας ὑγιῆ καὶ εὐρωστα, ἐπιστρέφουσιν ἐξ αὐτῶν λεπτότατα.

Ἐκ τῶν ζῴων δ' ἄλλα μὲν κάμνουσι τὸν χειμερινὸν τῶν ὕπνον ὑπὸ τὴν γῆν, ἄλλα δὲ κρύπτονται κάτωθεν τῆς χιόνος, ἄλλα δ' ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐρπουσιν εἰς τὰς τρύπας τῶν βράχων, καὶ ἄλλα ὑπὸ λίθους ἢ ὑπὸ τὰς φλοιὰς τῶν δένδρων.

Καὶ τὰ φυτὰ δ' ἔχουσι τὸν χειμερινὸν τῶν ὕπνον, διότι κατὰ τὸν χειμῶνα ὁ χυλὸς αὐτῶν ῥέει πρὸς τὴν ρίζαν, καὶ ἡ κυκλοφορία αὐτοῦ γίνεται μόνον εἰς τὰ μεγαλήτερα ἀγγεῖα. Ἄνδ' ὁ χυλὸς τὸν χειμῶνα ἤθελεν εἰσθαι τοσοῦτον ἐκτεταμένος ὡς καὶ τὸ θέρος, ἀναμφιβόλως ἤθελε θλάξαι ἅπαντα τὰ ἀγγεῖα παγονόμενος.

Πολλοὶ παρατηρηταὶ ἠγωνίσθησαν νὰ δεῖξωσιν ὅτι τὸ παράδοξον ταῦτο περιστατικὸν γίνεται μόνον κατὰ συμβεβηκός, διότι, ἐπ' ἀληθείας, οὐδεμία ἰδιαίτερα διαφορά δὲν εὑρίσκειται εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ὀργανισμόν τῶν ζῴων ἄτινα ἔχουσι χειμερινὸν ὕπνον, καὶ τῶν ὅσα δὲν ἔχουσιν. Εἶναι δὲ πολλὰ ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ ἰδιότης αὕτη ἀνήκει γενικῶς εἰς τὰ ἀρπακτικὰ ζῴα. Καὶ ἐπειδὴ ταῦτα ἔχουσι ἰσχυροτέρας δυνάμεις τῆς χωνεύσεως, καὶ ἰσχυροτέρους χωνευτικούς χυλοὺς, ἤθελε φαίνεσθαι ὅτι ἡ ἀποχὴ ἐκ τοῦ φαγητοῦ ἤθελεν εἰσθαι σχεδὸν ἀδύνατος εἰς αὐτά.

Ἡ ἄρκτος, ἡ νυκτερίς καὶ ὁ ἀκανθόχειρος ἔχουσι χειμερινὸν ὕπνον. ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ λευκὴ ἄρκτος, διότι αὕτη προφυλαττομένη ἐκ τῶν μακρῶν τριχῶν τῆς, εὑρίσκει τροφήν τὰς ὑπὸ τῶν κυμάτων ριπτομένας νεκρὰς φώκας εἰς τὸ παράλιον.

Οἱ σκώληκες τῆς γῆς ἀκόμη ἔχουσι χειμερινὸν ὕπνον· σπανιώτατα ὁμῶς καὶ οἱ σκώληκες τοῦ ὕδατος. Καὶ τὰ πλείοτερα Ζωῦφια δὲ ἔχουσι χειμερινὸν ὕπνον. Αἱ χρυσαλλίδες φαίνονται ἰπτάμεναι εἰς τὰς θερμὰς τῆς ἀνοιξέως ἡμέρας, ἀφοῦ καταδαπανῶσιν ὅλον τὸν χειμῶνα τῶν εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην. Καὶ τὰ ἀμφίβια δὲ ζῴα ἔχουσι τὸν ὕπνον τοῦτον, ἐξαιρουμένων μόνον τῶν ἐν τῷ Ὠκεανῷ ζῴων. Ὀλίγιστα πτηνὰ ὁμῶς ὑπὸ κείναι εἰς τὸ πρᾶγμα τοῦτο. Τὸ μεγαλήτερον αὐτῶν μέρος, πλησιάζοντος τοῦ χειμῶνος, ἀποσύρονται εἰς γλυκύτερα κλίματα, ἐνθα δύναται νὰ εὑρίσκωσιν ἀφθονοτέραν τροφήν. Εἰς τὴν Ἰσλανδίαν, τὰ πρόβατα ἔχουσι χειμερινὸν ὕπνον ὡς ζῴωντα ἐκεῖ ἐντελῶς ελεύθερα. Ὅθεν καὶ τὸν χειμῶνα φαίνονται ὡς ἐνταφιασμένα ὑπὸ τὴν χιόνα.

ΣΤΥΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ.

Ἡ ζωγραφικὴ, ἡ τέχνη δηλ. τοῦ παριστᾶν τὰ ὄρατὰ ἀντικείμενα διὰ γραμμῶν καὶ χρωμάτων, ἐγεννήθη, ὡς λέγεται, παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις. Οἱ Ἕλληνες ἀνήγαγον αὐτὴν εἰς μεγίστην τελειότητα, κατὰ τὰ ἀναφερόμενα παρὰ τῶν ἱστορικῶν περὶ τοῦ Ἀπελλοῦ, τοῦ Ζευξίδου, τοῦ Παρῆσιου, τοῦ Τιμάντου κτλ.

Οἱ Ῥωμαῖοι, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Δημοκρατίας καὶ ὑπὸ τοὺς πρώτους αὐτῶν αὐτοκράτορας, εἶχον ἀξιολόγους τῶν ζωγράφων· ἀλλ' ἡ πλημμύρισι τῶν βαρβάρων κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐπέφερε μεγάλην βλάβην εἰς τὰς τέχνας, καὶ σχεδὸν ἐπανήγαγε καὶ τὴν ζωγραφικὴν εἰς τὰ πρῶτα αὐτῆς στοιχεῖα, καὶ μόλις ἐπανεῆλθεν εἰς τὸν πρῶτον τῆς βαθμὸν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐπὶ τοῦ Παπαίου Β' καὶ Λέοντος Γ'. Φαίνεται δ' ὅτι ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης μεταβολῆς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ζωγραφικῆς, διηρῆθη καὶ ἡ τέχνη εἰς ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν. Καὶ ἡ πρώτη μὲν ἐμπεριλαμβάνει τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ῥωμαϊκὴν, ἡ δὲ νεωτέρα ἐμόρφωσε πολλὰς σχολὰς, ἐξ ἧν ἕκαστη εἶχει τὸν ἴδιον αὐτῆς χαρακτήρα.

Πρὸ πάντων ὁμως ἡ ζωγραφικὴ ἐπανεῆλθεν εἰς τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς βαθμὸν κατὰ τὴν Ἰταλίαν, εἶδα ὃ ἐν Φλωρεντίᾳ γεννηθεὶς (1240) Κιμαβούης μετέφερε διὰ τῆς γραφίδος τὰ ὀλίγα λειψάνα τῆς ζωγραφικῆς τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα. Μετ' αὐτῶν δ' ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι περίφημοι Φλωρεντινοὶ ζωγράφοι. Οἱ πρῶτοι δ' οἵτινες ἤρχισαν ἀποκτιῶσι καλὴν φήμην εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἦσαν ὁ Γερλανδαῖος, διδάσκαλος τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγελίου, ὁ Πέτρος Περουζίνος, διδάσκαλος τοῦ Ῥαφαήλ Οὐρβίνου καὶ ὁ Ἀνδρέας Βερόκιος, διδάσκαλος τοῦ Λεονάρδου Βίντση.— Ἄλλ' οἱ μαθηταὶ ἐφάνησαν πολὺ ἀνώτεροι τῶν διδασκάλων των, διότι οὐ μόνον ὑπερέτερον εἶχαν τοὺς πρὸ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἔφερον τὴν ζωγραφικὴν εἰς μεγιστον ὕψος, ἐξ οὗ καὶ ἀκολουθῶς ἔπεσεν ἐπὶ πολλὴν χρόνον. Οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῶν ἀθανάτων ἔργων των προήγαγον ταυτοῦ τὴν τέχνην ταυτην, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν μαθητῶν των, καὶ τῶν σχολῶν ἃς τινὰς ἐμόρφωσαν.

Καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ Ἄγγελος, γεννηθεὶς τὸ 1474 συνέστησε τὴν Σχολὴν τῆς Φλωρεντίας, ὁ δὲ Ῥαφαήλ γεννηθ. τὸ 1483, τὴν τῆς Ῥώμης, καὶ ὁ Λεονάρδος Βίντση, τὸ 1445, τὴν τοῦ Μεδιολάου, ἐν αἷς προσετέθειον καὶ τὴν Λομπαρδικὴν σχολὴν, οὐστηθεῖσαν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ κατασταθεῖσαν πολλὰ ἐπίσημον ἐπὶ τοῦ Γεωργίου καὶ Τιτιανού, γεννηθέντων ἀμφοτέρων τὸ 1477.

Παρεκτὸς δὲ τῶν Ἰταλῶν τούτων διδασκάλων ἦσαν συγχρόνως καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐπίσημοι ζωγράφοι, κατὰ τὴν Φλωρεντίαν μάλιστα καὶ τὴν Ὀλλανδίαν, οἵτινες δὲν εἶχον διόλου σχέσιν μετὰ τῶν ζωγράφων τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸ πάντων καὶ μάλιστα τὴν Ῥώμην ἡ τέχνη αὐτὴ προώδεινε μεγάλως, καὶ ἐξ αὐτῆς ἀνεφάνησαν ἀπὸ καιρῶν εἰς καιρῶν οἱ καλλήτεροι καὶ ἐπίσημοτεροι ζωγράφοι.

Καὶ εἰς τὴν Γαλίαν δ' ἐγεννήθησαν ἀξιολογοὶ ζωγράφοι, ὡς ὁ Πουσσίνος, ὁ Διιβροῖνος, ὁ Δαβὶδ καὶ ἄλλοι· καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν δὲ, κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα, ἐπίσημοι ζωγράφοι, ὡς ὁ Ρεϊνὸλδης, Χωγκάρδος, Βενιαμὴν Βέστος, Βάρβης, Οὐίλσον, Μαρλάνδος, Γαισβορούγος καὶ ἄλλοι.

ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΙ ΤΟΥ Κ. ΚΑΣΣΩΤ.

Μεταξὺ τῶν ἐν Παρισίοις ἐκδεδομένων (τὸ 1806, εἰς τέσσαρας τόμους) πονημάτων τοῦ περιφήμου τῆς Γαλλίας κριτικοῦ Λαχαρπίου (*) ὑπάρχει καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀξιοπερίεργον τῶντι διήγημα, ὅπερ εὐρεθὲν ἐν τοῖς Χειρογράφοις αὐτοῦ ἐξεδόθη μετὰ τὸν θάνατόν του.

Μὲ φαίνεται ὅτι εἶναι χθὲς ἀκόμη, ὅτε κατὰ τὸ 1788 προσεκληθήσμεν εἰς τὴν τράπεζαν ἐνὸς συνταίρου μας, (μέλους δηλαδ. τῆς περιωνύμου Ἀκαδημίας μας) εὐγενεὺς τῶντι καὶ ἀγγίνοος ἀνδρὸς. Ἡ συναναστροφὴ μας ὅλη ἦτο πολυπληθὴς καὶ ἐκλεγεμένη ἐξ ὄλων τῶν ταγμάτων, ἦτοι ἐξ αὐλικῶν, δικαστῶν, σοφῶν, Ἀκαδημιακῶν, συνηγῶρων, ἰατρῶν καὶ λοιπῶν. Ἀφοῦ δ' ἔφαγον κατὰ κόρον ἅπαντες ἐκ τῶν πολυτελῶν καὶ νοστήμων ἐδεσμάτων τῆς μεγάλης οὐπεποῦς ταύτης τραπέζης, εἰς τὰς ὁπώρας, τελευταῖον, οἱ πολυδάπανοι καὶ εὐώδεις οἶνοι ἔφερον τὴν ἰλαρότητα καὶ ἠύξισαν (ὅπερ συχνάκις συμβαίνει καὶ μεταξὺ τοῦ πεπαιδευμένου ὀμίλου) τὴν ἐλευθεροστομίαν ἐκείνην ἣτις πολλάκις ἐξέρχεται ἀπὸ τῆς σεμνότητος τὰ ὄρια.

Τὸν καιρὸν δ' ἐκεῖνον ὁ κόσμος ὅλος συνεχῶρει τοὺς ἀσέμνους καὶ ἀπρεπεῖς λόγους, οὓς τινὰς ἐξέφερε τις μὲ σκοπὸν τοῦ νὰ προξενήσῃ εὐθυμίαν καὶ γέλωτα εἰς τὰς συναναστροφάς. Ὁ Σαμφόρτ εἶχεν ἤδη ἀναγνώσει βλάσφημὰ τινὰ καὶ ἀσελγῆ ἱστορίδιά του, τὰ ὁποῖα ὡς καὶ αὐταὶ αἰ εὐγενεῖς Κυρίαὶ ἤκουσαν εὐχαρίστως, χωρὶς καν νὰ καλύψωσι τὸ πρόσωπόν των. Μετὰ τοῦτον δὲ μέγα πλήθος λοιδοριῶν ἐξεσφονδονίσθη περὶ τὰ θεῖα. Καὶ ὁ μὲν ἀνέφερε τοὺς φιλοσοφικοὺς τοῦ Διδωρότου στίχους, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκειται καὶ ἡ φράσις αὐτὴ, "Μετὰ ἔντερὰ τοῦ ἐσχάτου ἱερέως ἄς σφίξωμεν τὸν τράχηλον τοῦ ἐσχάτου βασιλέως," εἰς τὴν ὁποίαν ἅπαντες οἱ παρευρισκόμενοι ἐχειροκρότησαν· ὁ δὲ, ἀνιστάμενος καὶ ὑψο-

(*) Oeuvres choisies et posthumes καλούμενα.

νων τὸ πλήρες οἴνου ποτήριόν του, ἐφώναζε· Ναί, Κύριοί μου, ἐγὼ ἐξεύρω τόσον καλῶς ὅτι δὲν ὑπάρχει διόλου Θεὸς ὅσον εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὁ Ὅμηρος ἦτο μωρός. Ἄλλοι δὲ εἶπον ἄλλα πολλά καὶ ἴσως χειρότερα ἀκόμη.

Ἡ ὁμιλία ἤρχισε νὰ λαμβάνη σοβαρωτέραν τάσιν. Συνωμίλουν καὶ ἐθαύμαζον τὴν ἀναστάσιν τὴν ὁποίαν ὁ Βολταῖρος εἶχε προξενήσει, καὶ οἱ πλειότεροι ὁμοφώνως συνωμολόγησαν ὅτι τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ κυριώτερα αἰτία τῆς δόξης αὐτοῦ. Ἦσαν ὅμως καὶ τινες οἱ ὁποῖοι δὲν ἤθελον νὰ θυσιάσωσι τὸν Θεὸν καὶ τοὺς παλαιούς ποιητάς εἰς τοῦ Βολταίρου τὴν δόξαν. Μεταξὺ δὲ τῶν ὁμοτέρων πέζων τούτων μᾶς εἶπέ τις μετὰ πολλοῦ γέλωτος ὅτι ὁ κουρεύς του κείρων αὐτὸν τὸν ἔκαμε τὴν ἀκόλουθον ἐξομολόγησιν. Ἴδου, Κύριέ μου! ἂν καὶ δὲν ἦμαι ἄλλο εἰμὴ ἀπλοῦς καὶ πτωχὸς τεχνίτης δὲν ἔχω ὅμως πλειοτέραν εὐλάβειαν παρά πάντα ἄλλον, Ἐκ τούτου δ' ἐσυμπέρανον ἅπαντες ὅτι ἡ ἀναμόρφωσις ἤθελε λάβει τὸ τέλος τῆς, καὶ ὅτι ἡ δεισιδαιμονία καὶ ὁ φανατισμὸς ὄλως διόλου ἤθελον ὑποχωρήσειν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν. Καὶ τελευταῖον ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται πότε ἐμελλε νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς οὗτος, καὶ ποῖος μεταξὺ αὐτῶν ἐμελλε νὰ ἐπιτύχῃ ὥστε νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἴδῃ τὸν ἐνθρονισμὸν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀνθρωπίνου Νοῦς. Οἱ πρεσβύτεροι ἐλυποῦντο ὅτι δὲν ἤθελον φθάσει νὰ ἴδωσι τοιοῦτο πρᾶγμα, οἱ δὲ νεώτεροι ἔχαιρον ἐλπίζοντες ὅτι ἠδύνατο ν' ἀπολαύσωσι τὴν ἐποχὴν ταύτην. Ἄπαντες δ' ὁμοφώνως συνέχαιρον τὴν Ἀκαδημίαν, διότι ἐκείνη εἶχε προετοιμάσει τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, καὶ ἦτον ἐν γένει τὸ κέντρον καὶ τὸ ἐλαττήριον τῆς ἐλευθερίας.

Εἰς δὲ μόνος ἐξ ὅλης ἡμῶν τῆς ὁμηγύρευς δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἰλαρὰν τῶν ἄλλων ὁμιλίαν, καὶ ἐκ τούναντί σου μάλιστα ἐῤῥιπτεν ἐνίοτε ἀστεϊσμούς τινας ὡς πρὸς τὸν μέγαν ἐνθουσιασμὸν μας. Ἦτο δ' οὗτος ὁ Κ. Κασσῶτ, ἀνὴρ ἰδιότροπος καὶ φιλότιμος, ὅς τις ὅμως κατὰ δυστυχίαν ἦτο κατελιημμένος ἀπὸ τὰ ὄνειροπολήματα ἐκεί-

νων οἵτινες πιστεύουσι τὸν ἐξ ἄνωθεν φωτισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. (*) Ἐξαίφνης δ' ἀναστάς οὗτος ἐπρόφερε σοβαρῶς τοὺς λόγους τούτους. Χαίρετε Κύριοι, διότι ἅπαντες θέλετε εἰσθαι μάρτυρες τῆς μεγάλης καὶ ὑψηλῆς ἀναμορφώσεως, τὴν ὁποίαν μετὰ τῆς προθυμίας προσδοκᾶτε. Γνωρίζετε καὶ ἀπὸ πρὶν ὅτι ἐγὼ καταγίνομαι ὀλίγον εἰς τὸ προλέγειν τὰ μέλλοντα, καὶ ἤδη δὲ πάλιν ἐπαναλαμβάνω ὅτι σεῖς ἅπαντες θέλετε τὴν ἰδεῖν.

Διὰ τοῦτο δὲν ἔχομεν χρεῖαν ἀπὸ τῆς προφητείας τὰ δῶρα, ἐκραζάν τινες.— Ἐχετε δίκαιον, ἐπανέλαβεν, ἴσως δὲ χρειάζεται τὸ δῶρον τοῦτο δι' ὅτι μέλλω νὰ σᾶς εἶπω· ἐξεύρετε τί μέλλει νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν ἀναμόρφωσιν ταύτην; Τί μέλλετε νὰ πάθῃτε ὑμεῖς, οἱ ἐνταῦθα παρόντες; Ποῖα μέλλουσι νὰ ἦναι τὰ ἄμεσα ἀποβησόμενα, καὶ τὰ ἀληθῆ καὶ φανερά ἀποτελέσματα αὐτῆς;

Ἄς ἴδωμεν ἀπεκρίθη ὁ Κονδωρσέτ με προσπε ποιημένον ἀπλοῦν σχῆμα— Δὲν κακοφαίνεται εἰς τὸν Φιλόσοφον ὅταν τύχῃ προφήτου τινός,

Ἡ Ἐλλογιμότης σου, Κύριε Κονδωρσέτ, γνώρισε ὅτι ἐξαπλωθεῖς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὑπογείου τινός φυλακῆς, θέλεις παραδόσει τὸ πνεῦμα. Θέλεις δ' ἀποθάνειν ἀπὸ κώνειον τὸ ὁποῖον θέλεις λάβειν ἵνα ἀποφύγῃς τοὺς δημίους, ἀπὸ κώνειον, λέγω, τὸ ὁποῖον ἡ καλὴ τύχη τῶν καιρῶν ἐκείνων τοὺς ὁποίους προσμένεις θέλει σὲ βιάσει νὰ κρατῆς πάντοτε μαζὴ σου. Τοῦτο δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξέπληξεν ἅπαντας, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐνθυμηθέντες ὅτι ὁ καλὸς Κασσῶτ ἐνίοτε ὠνειρεύετο, καὶ τοι ἐξυπνος, ἐγέλασαν ὀλοφύχως, καὶ εἰς ἐκ τῆς ὁμηγύρευς ἀναστάς τὸν εἶπε· Τὸ παραμύθιον, Κύριε, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐδιηγῆθης δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐάρεστον, ὅσον ὁ Ἐρωτικὸς Διαβάσολός σου (†) Ποῖος Πειρασμὸς σὲ ἐνέπνευσε τὴν φυλακὴν, τὸ κώνειον καὶ τοὺς δημίους; τί κοινὸν μεταξὺ τοιούτων πραγμάτων καὶ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς τοῦ νοῦς ὑπεροχῆς;

(*) Κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Συγγραφέως.

(†) Ἰστοσίδιον τι συγγραφὴν παρὰ τοῦ Κασσῶτ.

Βέβαια τούτο είναι τὸ ὁποῖον εἶπον, ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Κασσώτ. Ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Φιλοσοφίας, τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἐντὸς τῆς βασιλείας τοῦ νοῦς θέλει σᾶς δοθῆναι τοιοῦτον τέλος, καὶ βέβαια θέλει τότε μόνος ὁ νοῦς κυριεύει, διότι θέλει ἔχει τοὺς ναοὺς του, καὶ ταύτοχρόνως δὲν δύναται τις νὰ εὕρῃ ἄλλους ναοὺς εἰς τὴν Γαλλίαν πᾶσαν, παρὰ τοὺς τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς.

— Ἄμην, εἶπεν ὁ Σαμφόρτ, εἰρωνικῶς μειδιῶν Ἡ εὐγενεία σας δὲν θέλετε εἶσθαι εἰς ἕκ τῶν ἱερέων τῶν ναῶν τούτων;

— Δὲν τὸ ἐλπίζω, εἶπεν ὁ Κασσώτ, ἀλλὰ σὺ θέλεις εἶσθαι εἰς ἕξ αὐτῶν, ὡς καίητῶντι εἶσαι ἄξιος διὰ τοιοῦτον ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ἱερεὺς ὧν θέλεις ἀνοίξει μὲ ξυράφιον τὰς φλέβας σου εἰς εἴκοσι δύο μέρη, πλὴν καὶ δὲν θέλεις ἀποθάνειν εἰμὴ μετὰ ἀρκετοὺς μῆνας.

Ὁ εἰς ἐκύτταξε τὸν ἄλλον καὶ ἐγέλασαν πάλιν.

Ὁ Κασσώτ ὁμοῦς ἐξηκολούθησεν οὕτω—σὺ, Κύριε Ὑποκόμη Δαζούρ, δὲν θέλεις ἀνοίξει τὰς φλέβας σου, ἀλλὰ πάσχων μὲ τὴν ποδάγραν, θέλεις φλεβοτομηθῆναι τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἑξάκις καὶ τὴν νύκτα θέλεις πέμψει τὸ πνεῦμά σου εἰς τὰς αἰωνίους σκηνας.

—σὺ, Κύριε Νικόλας, θέλεις φερθῆναι εἰς τὴν λαιμητόμον.

—σὺ, Κύριε Βαλλῆ, ὡσαύτως.

—Καὶ σὺ, Κύριε Μαλεχάρπις! ὡσαύτως.—Δόξα τῷ Θεῷ, ἐφώνησεν ὁ Ρουσσέρος, μὲ φαίνεται ὅτι ὁ Κασσώτ ἐπιθυμεῖ μόνον νὰ σφάξῃ τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ ἐγέμισεν ἡδὴ τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ αἵματα αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ, χάριτι Θεοῦ...

Ἄλλ' ὁ Κασσώτ διακόψας τοὺς λόγους του, σὺ τὸν εἶπε; Καὶ σὺ θέλεις δώσει τὸ σῶμά σου εἰς τὸν δῆμιον.

—Αἱ ἐφώνησαν ἀπὸ ὅλα τὰ καθίσματα τῶν, ἐβαλε στοίχημα· ἔκαμεν ὄρκον ὅλους νὰ μᾶς ἐκβάλῃ ἀπὸ τὸ μέσον.

—Ὅχι, Δὲν πταίω ἐγώ. Εἶδε μὴ, ἐπανέλαβεν ἡ ὁμήγυρις, θέλομεν ὑποδουλωθῆναι εἰς τοὺς Τούρκους ἢ τοὺς Γατάρους.

—Τοῦτο ποτε, Σᾶ; εἶπα δὲ ἤδη ἅπαξ ὅτι τότε θέλετε

κυβερνασθῆναι μόνον ἀπὸ τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. Ὅσοι δὲ θέλουν σᾶς φερθῆναι τοιουτοτρόπως, θέλουν εἶσθαι οἱ μόνοι Φιλόσοφοι. Θέλουν πάντοτε ἀναμασσῶν τὰς ἰδίας σας φράσεις, θέλουν ἐπαναλαμβάνειν τὰ ἰδικά σας ἀξιώματα· καὶ θέλουν ἀναφέρει τοὺς στίχους τοῦ Διδωρότου καὶ τῆς Πουσέλας.

Τότε ὁ εἰς ἐψιδύρισε εἰς τὸ οὖς τοῦ ἄλλου, Φανερόν ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἔχασε τὰ λογικά του, διότι πάντοτε φαίνεται σύννους καὶ κατηφής—Δὲν καταλαμβάνετε ὅτι παίξει; ἔλεγεν ἕτερος· ἐξεύρετε καλῶς ὅτι εἰς ὅλους τοὺς ἀστεισμούς του ἀναμιγνύει θαύματα, ἔκραζον ἄλλοι. Μάλιστα, εἶπεν ὁ Σαμφόρτ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι τὰ παράδοξα θαύματά του δὲν εἶναι εὐάρεστα, ἐκ τούναντι δὲ, εἶναι πολὺ ἐπαχθῆ καὶ δυσάρεστα, Καὶ πότε, κύριε, θέλουν λάβει ταῦτα τέλος;

—Δὲν θέλουν παρέλθειν ἕξ χρόνοι πρὶν νὰ γείνωσιν ὅσα εἶπον.

—Βέβαια πολλὰ ἄξιο θαύματα τῶντι (εἶπον ἐγὼ ἐπαναλαμβάνων τὸν λόγον) περὶ ἐμοῦ δὲ δὲν ἀναφέρεις τίποτε;

—Διὰ σὲ; εἰς σὲ θέλει συμβῆναι παράδοξόν τι. σὺ θέλεις γίνεσθαι τότε Χριστιανός.

Ὅλοι ἐκραύγασαν μεγαλοφώνως. Ὁ δὲ Σαμφόρτ ἐφώνησε· τώρα εὐχαρίστως λοιπὸν ἀποθνήσκωμεν ἂν ὁ Κ. Δαχάρπιος γίνῃ χριστιανός! Ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι ἡμεῖς πλέον θέλομεν εἶσθαι ἀθάνατοι.

—Ἡμεῖς δὲ, τὸ θῆλυ γένος, εἶπεν ἡ Δούκισσα Γραμμούντ, ἡμεῖς μόναι εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι τὸν καιρὸν τῆς ἀναμορφώσεως δὲν θέλει κάνεῖς ρίψειν οὐδὲ βλέμμα ἐφ' ἡμᾶς, μάλιστα δὲ θέλομεν λάβει καὶ ἐπιρροὴν τινα εἰς τὰ πράγματα, ἀλλ' ἴσως δὲν θέλει κάνεῖς μᾶς κυττάζειν οὔτε μᾶς ἀντιπληρώσει διὰ τοῦτο.

—Τὸ φύλλον σας, Κυρία μου, δὲν δύναται νὰ σᾶς ὑπερασπίσῃ διόλου καὶ ἂν δὲν θέλητε παντελῶς ἀναμιχθῆναι εἰς τὰ πράγματα. Ὡς πρὸς σὲ δὲ δὲν θέλουν κάμει διαφορὰν οὐδὲ μίαν· ἀλλὰ θέλουν σὲ μεταχειρισθῆναι ὡς τοὺς ἀνδρας.

—'Αλλά τί μάς προφητεύεις Κύριε; Κηρύττεις, μέ φαίνε-
ται, τοῦ κόσμου τὸ τέλος;

—'Αγνοῖ τοῦτο. 'Ο,τι δὲ καὶ μόνον γινώσκω εἶναι ὅτι
σύ μὲν, Κυρία Δούκισσα, θέλεις φερθῆν εἰς τὴν λαιμη-
τόμον, ὡς καὶ πολλαὶ Κυρίαὶ μετὰ σοῦ καὶ μάλιστα εἰς
πὴν ἄμαξαν τῶν δημίων μ' ὀπισθάγκωνα δεμένας χεῖρας.

—'Ελπίζω ὁμῶς ὅτι θέλουσι μέ δόσει κἄν πένθιμον φορεῖον.

—'Οχι, Κυρία, Εὐγενέστεραὶ σου δέσποιναὶ θέλουσι φερ-
θῆν μέ δεδεμένας ὀπισθεν χεῖρας εἰς τὴν νεκροφόρον ἄ-
μαξαν.

—Εὐγενέστεραὶ ἐμοῦ Κυρίαὶ, πῶς αἱ Πριγκιπέσσαι ἴσως
αἰ ἐκ τοῦ Βασιλικῆς αἵματος;

—Εὐγενέστεραὶ ἀκόμη,

Τώρα παρατηρήθη εἰς ὄλην τὴν ὀμήγουριν φανερός τις
θόρυβος καὶ ὁ συμποσιάρχης (ὁ Δούξ Σουαξέλ) ἔγεινε κα-
τηφής. Ἐκατάλαβαν δηλαδὴ, ὅτι ὁ ἀστεϊσμὸς ὑπερέβη
τὰ ὄρια. Ἡ Κυρία Γραμμούν διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὰ
ἐπισκιάσαντα αὐτὴν νέφη, ἐξηκολούθησε πάλιν καὶ μέ
χαριέντα καὶ ἀστεῖον τρόπον, εἶπεν. Ἄς ἴδωμεν, δὲν
θέλουν μέ δόσει τοῦλάχιστον διὰ παρηγορίαν μου ἕνα
πνευματικόν;

—'Οχι Κυρία, 'Οχι. Δὲν θέλουσι συγχωρήσει μήτε εἰς
σὲ μήτε εἰς καμίαν ἄλλην τὸν πνευματικόν. 'Ο ἐσχάτως
ἀποκεφαλισθησόμενος, ὅς τις, διὰ χάριν, θέλει ἔχει καὶ
τὸν πνευματικόν, θέλει εἰσθαι... καὶ ἐσιώπησε πρὸς
ὀλίγον.

—Εἶπέτο καὶ σύ, τίς θέλει εἰσθαι ὁ εὐτυχῆς ἐκεῖνος εἰς τὸν
ὁποῖον θέλει δοθῆν τὸ χάρισμα τοῦτο;

—Θέλει εἰσθαι τὸ μόνον χάρισμα τὸ ὁποῖον τότε θέλει
τὸν μείνειν ἀφ' ὅλα του τὰ χαρίσματα, καὶ ἐκεῖνος θέλει
εἰσθαι ὁ Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας,

Τώρα ἐσηκώθη ὁ συμποσιάρχης μεθ' ὀρμῆς ἀπὸ τὴν τρά-
πεζαν καὶ ὅλοι ὁμοῦ μετ' αὐτόν. Πλησιάζας δὲ εἰς τὸν κύρι-
ον Κασσώτ μέ λυπηρὰν φωνὴν τὸν εἶπε, φίλε μου Κύριε,
ὁ λυπηρὸς οὗτος ἀστεϊσμὸς ἔμεινεν ἤδη παρὰ πολὺ ἐκτετα-

μένος. Σὺ τὸν ἐξήπλωσες παρὰ πολὺ καὶ εἰς τοιοῦτον
βάθμῳ, ὡς τε ἐξέθεσες καὶ σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς ὅλους εἰς
κίνδυνον.

'Ο Κασσώτ δὲν ἀπεκρίθη τίποτε καὶ ἠτοιμάζετο ν' ἀνα-
χωρήσῃ ὅτε ἡ Κυρία Γραμμούντ. ἤτις πάντοτε ἤθελε νὰ
ἐμποδίσῃ ὥστε νὰ θεωρηθῆ τὸ πρᾶγμα ὡς σπουδαῖον, καὶ
ἐπροσπάθει νὰ διορθώσῃ τὴν εὐθυμίαν τὸν ἐπλησίασε λέ-
γουσα. Ἐλα, Κύριε Προφήτα, δι' ἡμᾶς ὅλους προσφήτηυσας,
ἀλλὰ περὶ τοῦ ἰδίου σου εἰμαρμένου δὲν εἶπες τίποτε.

Οὗτος δὲ μετὰ μικρὰν σιωπὴν, τὴν ἠρώτησε μέ κατῆ-
φείαν καὶ δακρύνοντας ὀφθαλμούς. Ἐδιαβάσατε, Κυρία,
εἰς τὸν Ἰώσηπον τὴν ἱστορίαν περὶ ἀλώσεως τῶν Ἱεροσο-
λύμων;

—Μάλιστα. Ποῖος δὲν τὴν ἀνέγνωσε; Σὺ ὁμῶς κάμνεις
ὡς νὰ μὴν τὴν ἴδες ἀκόμη.

'Ακουε λοιπὸν, Κυρία, τὸν καιρὸν τῆς πολιορκίας ἐκεῖ.
ἐκείνης ἀνδρωπὸς τις, ἕξ ἡμέρας κατὰ σειρὰν ἐπορεύετο
ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, φανερός ὢν καὶ εἰς τοὺς πολι-
ορκητὰς καὶ εἰς τοὺς πολιορκουμένους. Καὶ ἐφώναζεν ἀκά-
ταπαύτως, μέ τρομερὰν καὶ θρηνώδη φωνήν. Αἰ! αἰ! τοῖς
'Ιεροσολύμοις Αἰ! αἰ! τοῖς Ἱεροσολύμοις." Ἀλλὰ τὴν ἑ-
βδόμην ἡμέραν ἔκραξε αἰ τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ τελευ-
ταῖον αἰ καὶ ἐμοί! Καὶ τὴν αὐτὴν στιγμήν μέγας τις λίθος,
τὸν ὁποῖον αἰ μηχαναὶ τῶν ἔχθρῶν ἐσφενδόνισαν τὸν
συνέτριψε.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Κασσώτ τοὺς ἐπρόσκύνησε καὶ ἀπιῶν
ᾤχετο."

Δ.

☞ Τὴν περὶ τῶν Προφητειῶν τούτων ἐπιτίσει ὅρ. εἰς τὸ προσέ-
χεις φυλλάδιον.

(*) Ἰώσηφ. περὶ πολέμ. Ἑβραίων βιβλίον ΣΤ'. Κεφ. Ε'.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΠΕΡΙ
ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ.

Διηγούνται οί 'Ιουδαῖοι ὅτι ὁ μέγας οὗτος προφήτης προσεκλήθη πατέρ διὰ οὐρανόυ φωνῆς εἰς τὴν κορυφὴν ὄρους τινός, ἔνθα συνομιλῶν μετὰ τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, συνεχωρήθη νὰ προτείνῃ ἐρωτήσεις τινὰς πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ παντός κυβερνήσεως του. Εἰς τὸ μέσον δὲ τῆς θείας ταύτης συνεντεύξεως διετάχθη νὰ ἔδῃ κάτω εἰς τὴν πεδιάδα. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους ὑπῆρχε καθαρὸν πηγὴ ὕδατος, εἰς ἣν ἵππεὺς τις κατέβη ἐκ τοῦ ἵππου του ἵνα πῖη. Εὐθύς δὲ ἀπελθόντος τούτου, ἤλθε μικρὸς τις παῖς εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ εὐρὼν βαλάντιον πλήρες χρυσίου τὸ ὁποῖον εἶχε πέσειν ἐκ τοῦ ἵππεὺς, τὸ ἔλαβε καὶ ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ. Ἀμέσως δὲ μετὰ τοῦτον ἤλθεν ἀδύνατός τις γέρον, ἀπνηθήμενος ἐκ τοῦ γήρατος καὶ τῆς ὁδοπορίας, καὶ χορτάσας τὴν δίψαν του ἐκάθισε πλησίον τῆς πηγῆς, θέλων ν' ἀναπαυθῆ ὀλίγον. Ὁ Ἴππεὺς ἐπιστρέψας ζητεῖ τὸ βαλάντιόν του ἐκ τοῦ γέροντος, ὅς τις καὶ βεβαιοῖ ὅτι δὲν τὸ ἔχει, φέρων τὸν οὐρανὸν εἰς μαρτυρίαν τῆς ἀθωότητός του. Ἄλλ' ὁ ἵππεὺς, μὴ πιστεύων αὐτὸν, τὸν ἐθανάτωσεν. Ὁ Μωϋσῆς ἔπεσε κατὰ πρόσωπον φρίττων καὶ ἀπορῶν. Ἄλλ' ἡ θεία φωνὴ "Μὴ θαυμάζῃς Μωσῆ, τὸν εἶπε, μηδ' ἐρώτα διατί ὁ Κριτὴς ἀπάσης τῆς γῆς ὑπέμεινε νὰ γίνῃ τὸ πρᾶγμα τοῦτο. Ὁ παῖς ἐγένεν αἰτία νὰ χυθῆ τὸ αἷμα τοῦ γέροντος τούτου, ἀλλὰ γνῶρισον ὅτι ὁ γέρον οὗτος εἶχε φανεύσειν τὸν πατέρα αὐτοῦ."